

RISØR KOMMUNE

HANDLINGSPROGRAM OG ØKONOMIPLAN 2017-2020

VEDTATT AV RISØR BYSTYRE 01.09.2016, POLITISK SAK 128/16, ARKIVSAK 2016/1171

Vi skal vokse

- gjennom kunnskap, regional utvikling og attraktivitet

1)	Vedtak	3
Del I: Innledning		
2)	Rådmannens innledning	5
3)	Sammendrag av Rådmannens forslag	7
3.1	Tiltak/utredninger/pådriverfunksjon.....	7
3.2	Forslag til drifts- og investeringsrammer for perioden	7
Del II: Bakgrunn for handlingsprogram og økonomiplan		
4)	Styringssystem	8
4.1	Kommuneplanlegging i lovverket	8
4.2	Kommuneplan	9
4.3	Handlingsprogram og økonomiplan	9
4.4	Budsjett og virksomhetsplaner	9
4.5	Regionale og statlige planer	9
5)	Økonomisk utvikling i kommunen.....	10
5.1	Forslag i kommuneproposisjonen.....	10
5.2	Endringer i perioden	10
5.3	Lønns- og prisvekst	11
5.4	Renter og avdrag	11
5.5	Skatt og rammetilskudd.....	11
5.6	Økonomiske konsekvenser av befolkningsendringer	12
Del III: Handlingsprogram		
6)	Tiltak/utredninger/pådriverfunksjon innen satsingsområdene	14
6.1	Kunnskap: Vi skal ha skolerresultater over landsgjennomsnittet	14
6.2	Kunnskap: Vi skal utvikle talenter innen kunst, kultur og idrett	18
6.3	Regional utvikling: Vi skal styrke det interkommunale samarbeidet	19
6.4	Regional utvikling: Vi skal delta aktivt i utvikling av regionen	20
6.5	Attraktivitet: Vi skal være en kommune der flere flytter inn enn ut.....	22
6.6	Attraktivitet: Vi skal ha mer besøk	29
6.7	Organisasjons- og tjenesteutvikling	31
Del IV: Økonomiplan.....		
7)	Investeringsplan for perioden	39
7.1	Forslag til investeringsplan for perioden	39
7.2	Vurdering av kommunens investeringsaktivitet i perioden	41
8)	Driftsrammer for perioden.....	44
8.1	Økonomiske konsekvenser av tiltak i handlingsprogrammet	44
8.2	Fellesområdene.....	45
8.3	Fordeling av rammer	52
8.4	Overordnet rammeutvikling i perioden	56
9)	Oppsummering og konklusjon	60
Del V: Vedlegg		
Vedlegg 1: Status på tiltak i handlingsprogram for 2016-2019		61
Vedlegg 2: Plan for utskifting av biler og utstyr		65
Vedlegg 3: Plan for utskifting ihht. hovedplan for vann og avløp		66
Vedlegg 4: Plan for oppgradering av kommunale veier (grusveier)		67
Vedlegg 5: Plan for vedlikehold av kommunale bygg		68
Vedlegg 6: Forvaltningsplan for friluftslivsområdene i skjærgården i Aust-Agder		72
Vedlegg 7: Plan for utbedring av kommunale kaier.....		73
Vedlegg 8: Plan for utskifting av kommunale flytebrygger		74
Vedlegg 9: Plan for innfasing av ladepunkter for elbil.....		75

1) Vedtak

Handlingsprogram og økonomiplan 2017-2020 ble behandlet i bystyret 1. september 2016 (PS 128/16) med følgende vedtak:

Handlingsprogram og økonomiplan 2017-2020 vedtas og legges til grunn for planperioden med følgende endringer¹:

Pkt. 6.4.1: Ladestasjon el-bil, 1,5 i 2017

Pkt. 6.5.7: Vedlikehold kommunale bygg, økes fra 1 mill. til 2 mill. i 2018

Pkt. 6.7.40: Nye stoler og gulvdekke, Dikken, Risørhuset, 350 000 kr i 2018

Pkt. 6.7.36: Dokumentasjon Villvins historie 100 000 kr i 2017

RUV

Risør Vekst og Utvikling er et viktig tiltak for å sikre tomter og regulering av disse i Risør kommune, og et godt kommunalt virkemiddel for å sikre vekst og attraktive steder å bo for folk i kommunen.

Det er et tiltak for folk som ønsker å bosette seg her og som ønsker tomter som er fristende og sjønære. Administrasjonen har i sitt forslag til Handlingsplan foreslått å avvikle stillingen som ”daglig leder” i dette prosjektet.

Bystyret mener dette er svært ugunstig for prosjektets videre fremdrift og satsing – og vil at denne stillingen skal opprettholdes. Det er flere prosjekter i gang – blant annet Randvikplataet – som trenger både fremdrift og ferdigstilling. Vi mener at RUV på kort sikt trenger tilførsel av midler som på sikt vil kunne betales tilbake ved de inntekter prosjektet RUV genererer.

Bystyret vil derfor at ordningen med daglig leder fortsetter og at denne stillingen dekkes ved lån fra fond som dekkes inn ved fremtidige inntekter.

Nytt dekke – Risørhallen

Bystyret bevilger midler til å skifte ut dekket i Risørhallen.

Dekket er svært slitt og tilfredsstillende ikke dagens krav. Idrettshallen på Kjempesteinsmyra er et viktig tiltak for barn, ungdom og voksne. Hallen brukes av mange og er et flott tilbud til svært mange i kommunen.

Inndekning:

Vi har fått opplyst fra administrasjonen at en slik oppgradering vil koste ca 1 400 000 kroner. Inndekning fra fond til dette tiltaket på kr 1 400.000.

Økning av heltidsstillinger og økt kapasitet innenfor helse og omsorg

Bystyret bevilger 600.000 til økt bemanning av heltidsstillinger innen helse- og omsorgssektoren i Risør kommune.

Begrunnelse:

Antall eldre pasienter har økt og vil stadig øke. Behovet for flere hender i omsorgssektoren er stort, og samtidig er det for mange deltidsstillinger, på tross av at de som innehar stillingene ønsker en større stillingsbrøk – og vi vet at de fleste

¹ Endringene er ikke innarbeidet i dette dokumentet, men tas med videre som grunnlag for budsjett og virksomhetsplaner.

av disse jobbene er besatt av kvinner. Forslaget vil både sikre en reduksjon i antall deltidsstillinger som et likestillingstiltak og sikre større kapasitet til en stadig voksende eldre befolkning i kommunen.

Inndekning:

Det ansettes ikke jurist i kommunen og derved fristilles midler til denne satsingen tilsvarende foreslått sum.

Gang/sykkelvei i tilknytning til FV418

For å bedre trafikksikkerhet og fremkommelighet mellom Akland og Søndeled ønskes mulighet for gang/sykkelvei i tilknytning til FV418 tatt med i handlingsplan for fylkesveier ved neste rullering.

Avtaler med lag og foreninger

Risør kommune støtter i dag på ulikt vis en rekke lag og foreninger både med rene pengeoverføringer og ved praktisk bistand og hjelp. Fremtiden kan fordre et enda nærmere samarbeid for å vedlikeholde og utvikle felles møteplasser og aktivitetsområder. På mange områder er det opprettet bindende avtaler om å utføre dugnadsarbeid. En av de siste var avtalen med Speiderne om vedlikehold av turstien til Vakthusheia.

Bystyret ber rådmannen utarbeide en enkel samlet oversikt over avtaler i fall den ikke finnes allerede. Dette for å kunne utvide muligheten for systematisk samarbeid, herunder vurdere nødvendige tilskudd og godtgjøringer.

Ungdomsklubb

Rådmannen utreder muligheten for ungdomsklubb for ungdom mellom 13 og 18 år, inkludert egnede lokaler for virksomheten.

Regulering av nye båtplasser og parkering på Sandnes

Rådmannen kommer tilbake til bystyret med en sak for igangsetting av reguleringsplan for nye båtplasser og parkering mv på Sandnes ved Karolina der støtten på kr 100.000 fra OSS-vel tas inn. Eventuelt manglende midler i forhold til bidraget fra OSS vel tas fra driftsbudsjettet.

DEL I: INNLEDNING

2) Rådmannens innledning

Handlingsprogrammet for 2017 – 2020 har som en hovedlinje å sikre og videreutvikle gode tjenester til innbyggerne. Etter rådmannens vurdering er det stramme, men tilfredsstillende økonomiske rammer for virksomheten vår de kommende 4 årene. Det er ikke lagt opp til vesentlige reduksjoner innenfor noen tjenesteområder. Rådmannen har også funnet plass til viktige satsinger i perioden. Av disse kan nevnes:

- Nytt Helsesenter
- Utbedring av Buvikveien
- Nytt bryggeanlegg Fiskerihavna
- Kommunalt hjelpemiddellager
- Ladestasjoner for El-biler
- Styrket vedlikehold kommunale bygg
- Satsing på E-helse og velferdsteknologi
- Utvidelse av Trollstua barnehage

Prioriteringene som er foretatt er vanskelige og det er gode tiltak som det ikke er funnet rom for i handlingsprogramperioden. Tiltakene er prioritert blant annet ut ifra følgende kriterier:

- 1) Tiltaket er en oppfølging av et gjeldende politisk vedtak
- 2) Tiltaket har en forebyggende effekt
- 3) Tiltaket har en positiv økonomisk effekt.

Det har ellers vært et overordnet mål å redusere antall tiltak med økonomisk konsekvens. Dette for å sikre tilfredsstillende rammer for driften av de ulike enhetene og for ikke å øke kommunens lånegjeld ytterligere. Den lokale handlingsregelen for investeringer og låneopptak er tilfredsstillt for perioden.

Det er kjent at den demografiske utviklingen vil utfordre norske kommuner vesentlig de kommende årene, dette ved at vi vil bli langt flere eldre og langt færre personer i yrkesaktiv alder. Risør kommune «slipper ikke unna» her. Dette skjer parallelt med at ny teknologi kan sette oss i stand til å levere gode tjenester på en annen måte. Dette blir den store utfordringen for kommunesektoren i årene som kommer, og her må Risør kommune videreføre og forsterke sitt engasjement og sin satsing. Forebygging og inkludering blir viktige stikkord for tjenesteutviklingen framover. Dette gjelder innenfor de fleste områder. Det handler noe om økonomi, men mest om å unngå stigmatisering, om den enkeltes rett til å bestemme over eget liv og til å være en del av et aksepterende fellesskap.

2015 og så langt i 2016 har vært sterkt preget av Stortingets vedtatte kommunereform. Hvordan dette vil påvirke 2017 er i skrivende stund usikkert. Noe som er svært sannsynlig, er at uansett vil det bli et sterkt fokus på eksisterende og nye interkommunale samarbeid. Prosessene rundt kommunereformen har avdekket

at det er et stort behov for en systematisk gjennomgang av disse med tanke på blant annet økonomi, organisering og styring.

Etter rådmannens vurdering, er det på mange måter et offensivt og framtidsrettet program som legges fram. Det bærer likevel klart preg av nøkternhet, noe som etter rådmannens vurdering er helt nødvendig for å sikre en bærekraftig og sunn økonomi for driften i årene som kommer.

Risør 16. juni 2016

Trond Aslaksen

Rådmann

3) Sammendrag av Rådmannens forslag

Under følger et kortfattet sammendrag av Rådmannens forslag til vedtak og prioriteringer i Handlingsprogram og Økonomiplan for perioden 2017 – 2020.

3.1 TILTAK/UTREDNINGER/PÅDRIVERFUNKSJON

Alle tiltakene er omtalt i kapittel 6. Oversikt over status på tiltak fra forrige handlingsprogram finnes i vedlegg 1.

Rådmannen har tatt utgangspunkt i forrige handlingsprogram og nye politiske vedtak. Utover dette foreslår Rådmannen tiltak knyttet til de ulike tjenesteområdenes behov med utgangspunkt i mål og strategier i kommuneplanen.

3.2 FORSLAG TIL DRIFTS- OG INVESTERINGSRAMMER FOR PERIODEN

Det foreslås følgende rammer for kommunens investeringsaktivitet i perioden:

Finansiering av investeringsplanen	Totalt	2017	2018	2019	2020
Sum investeringskostnad	171 660	56 350	91 460	11 400	12 450
Sum finansiering mva-kompensasjon	-24 280	-5 140	-16 840	-1 170	-1 130
Sum finansiering tilskudd/fond	-44 470	-4 970	-36 500	-1 500	-1 500
Sum finansiering Lån	-102 910	-46 240	-38 120	-8 730	-9 820

Det foreslås følgende rammer for kommunens drift i perioden:

Fordeling 2017 - 2020				
	2017	2018	2019	2020
Rådmannen	24 525 000	24 521 000	24 702 000	24 688 000
Støttefunksjoner	10 093 000	10 092 000	10 167 000	10 161 000
Habilitering	24 685 000	24 681 000	24 863 000	24 849 000
Omsorg	100 152 000	100 137 000	100 877 000	100 821 000
Kultur	10 007 000	10 006 000	10 080 000	10 074 000
Plan og byggesak	1 239 000	1 239 000	1 248 000	1 247 000
VAR	0	0	0	0
Eiendom og tekniske tjenester	25 192 000	25 188 000	25 374 000	25 360 000
Barnehage og barneskole	96 289 000	96 275 000	96 986 000	96 932 000
Ungdomskole og VIRK	26 704 000	26 700 000	26 897 000	26 882 000
Helse & Sosial	29 192 000	29 188 000	29 404 000	29 388 000
Felles	-372 111 000	-372 472 000	-374 893 000	-374 487 000
Avsetninger	24 033 000	24 445 000	24 295 000	24 085 000
SUM	0	0	0	0

DEL II:

BAKGRUNN FOR HANDLINGS-PROGRAM OG ØKONOMIPLAN

4) Styringssystem

4.1 KOMMUNEPLANLEGGING I LOVVERKET

4.1.1 Kommune-loven

Det kommunale styret skal, ihht. kommunelovens § 1, være ansvarlig for en rasjonell og effektiv forvaltning av lokale interesser innenfor rammen staten (nasjonale fellesinteresser) gir og med sikte på bærekraftig utvikling.

Kommune-lovens § 44 pålegger kommunestyret å ha en økonomiplan som omfatter minst de neste fire budsjettår. Økonomiplanen skal rulleres årlig.

4.1.2 Plan og bygnings-loven

For å ivareta en langsiktig planlegging, pålegger plan- og bygnings-loven av 2008 kommunen å ha en kommuneplan (§ 11-1) hvor handlingsdelen skal rulleres årlig.

I plan og bygnings-lovens (PBL) § 11-1 står følgende om kommuneplan:

Kommunen skal ha en samlet kommuneplan som omfatter samfunnsdel med handlingsdel og arealdel.

Kommuneplanen skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver, og bør omfatte alle viktige mål og oppgaver i kommunen. Den skal ta utgangspunkt i den kommunale planstrategien og legge retningslinjer og pålegg fra statlige og regionale myndigheter til grunn.

Om virkning av handlingsdelen sier PBL følgende i § 11-3

Kommuneplanens handlingsdel gir grunnlag for kommunens prioritering av ressurser, planleggings- og samarbeidsoppgaver og konkretiserer tiltakene innenfor kommunens økonomiske rammer.

Om rulling av handlingsdelen sier PBL følgende i § 11-4

For den årlige rulling av kommuneplanens handlingsdel, jf. § 11-1, skal kommunen innhente synspunkter fra berørte statlige og regionale organer og andre som har ansvar for gjennomføring av tiltak i handlingsdelen. Forslag til vedtak i kommunestyret skal gjøres offentlig minst 30 dager før kommunestyrets behandling.

4.1.3 Lov om folkehelsearbeid (Folkehelse-loven)

I folkehelse-lovens § 6 om mål og planlegging pålegges kommunen å fastsette overordnede mål og strategier for folkehelsearbeidet i sitt arbeid med kommuneplaner etter plan- og bygnings-loven kapittel 11. Det betyr at

folkehelseperspektivet også skal ivaretas i kommunens handlingsprogram. Samtlige tiltak i handlingsprogrammet er vurdert i et folkehelseperspektiv, som positivt, nøytralt eller negativt, markert med farge i kolonnen “FL” (Folkehelse og Levekår). Tilsvarende er gjort for miljø og klima, i kolonnen “MK”.

4.2 KOMMUNEPLAN

Handlingsprogrammet tar utgangspunkt i hovedmål, satsingsområder og mål i Kommuneplan 2014-2025.

4.3 HANDLINGSPROGRAM OG ØKONOMIPLAN

Kommunens handlingsprogram og økonomiplan skal speile vedtatte målsetninger i kommuneplan og temaplaner.

Handlingsprogrammet skal skissere når de forskjellige tiltakene skal utføres i tid, og vurdere om tiltakene bør endres eller byttes ut. I tillegg skal økonomiplanen skissere de økonomiske mulighetene/konsekvensene av gjennomføring av tiltak.

4.4 BUDSJETT OG VIRKSOMHETSPLANER

Budsjett og virksomhetsplan er kommunens plan for det neste året. Budsjettet bør i så stor grad som mulig være en konsekvens av økonomiplanen slik at kommunen kan innrette seg best mulig, og så tidlig som mulig, på de økonomiske og driftsmessige konsekvensene av budsjettet.

Enhetenes virksomhetsplaner følger budsjettet og skisserer hva de vil levere innenfor de økonomiske og driftsmessige rammene de har fått tildelt i budsjettåret.

4.5 REGIONALE OG STATLIGE PLANER

Av andre planer som er spesielt viktige for Risør kommune, er Regionplan Agder 2020 den mest sentrale. I tillegg forholder kommunen seg til en mengde statlige og regionale planer innenfor alle sine tjenestoområder.

5) Økonomisk utvikling i kommunen

Kapittelet skisserer kort de utviklingstrendene som er av størst betydning for innholdet i handlingsprogrammet. For ytterligere vurderinger henvises det til ny kommuneplan og underliggende utfordringsdokument.

Risør kommunes økonomi påvirkes både av lokale, nasjonale og internasjonale forhold. Som for resten av landet, befinner vi oss i en situasjon der de nasjonale utviklingstrendene avviker sterkt fra de internasjonale. For Risør kommune avviker også den lokale utviklingen fra den nasjonale, ved at vi har en svakere befolkningsvekst enn gjennomsnitt i landet og at vi vil vokse vesentlig i de høyere aldersgruppene.

5.1 FORSLAG I KOMMUNEPROPOSISJONEN

Kommuneproposisjonen for 2017 inneholder ingen nye satsinger som har vesentlig betydning for Risør kommune, men understreker den satsningen kommunen allerede har jobbet med de siste årene.

Hoveddelen av veksten i inntekter vil komme som frie inntekter som kommunen kan disponere fritt. Det varsles om en videreføring av satsningen på helsestasjons- og skolehelsetjenester, samt en styrkning av rustiltak som vil bli fordelt særskilt i rammefordelingen når budsjettet for 2017 legges.

Helårseffekt av gratis kjernetid til 3 åringer i barnehager fordeles særskilt i rammene med kr.56' i enhet for barnehager, barneskoler og PPT.

Innføring av aktivitetsplikt for mottakere av økonomisk sosialhjelp under 30 år med effekt fra 1/1-2017 er varslet kompensert helt eller delvis i rammetilskuddet, men vil ikke fremkomme før Statsbudsjettet for 2017 legges fram.

Øremerkede midler til stillinger innen barnevernet videreføres inn i 2017.

Ekstratilskudd ved bosetting av flyktninger og enslige mindreårige videreføres i 2017 med henholdsvis 50' og 100' pr ekstra bosatt flyktning.

Refusjonsordningen knyttet til enslige mindreårige flyktninger videreføres inn i 2017, men vil bli vurdert lagt om til en ordning med fast tilskudd frem mot statsbudsjettet.

Øremerkede midler til Kommunal Øyeblikkelig Hjelp (KØH) ble innlemmet i rammetilskuddet fra 2016, og utvides fra 2017 til også å omfatte pasienter med psykiske lidelser og rusproblemer. Tilhørende midler som skal overføres fra helseforetakene, og fordelingen mellom kommunene, blir ikke avklart før i statsbudsjettet.

Tilskudd til Frivillighetssentraler innlemmes i rammetilskuddet fra 2017 med en overgangsperiode på 4 år, hvor midlene vil bli særskilt fordelt i rammen.

Den varslede innføringen av selskapsskatt i kommunens rammeoverføringer er ikke tatt med i opplegget for 2017, og vil dermed utsettes til senere i planperioden dersom regjeringen finner en gjennomførbar løsning for dette.

5.2 ENDRINGER I PERIODEN

Risør kommune fikk redusert arbeidsgiveravgift fra 1/7-2014 fra 14,1 % til 10,6 % som ga betydelig kostnadsreduksjon i driftsregnskapet. Regjeringen trakk inn denne fordelingen i rammetilskuddet i 2015 med ca kr.9,3 mill. Trekket blir nedtrappet over 5 år frem mot 2020. Dette medfører en reell vekst for Risør kommune på ca 1,9 mill hvert år i planperioden. I 2020 blir ordningen revidert igjen.

Den store endringen i perioden ligger i de tre elementene som har vært ifm kommunereformen våren 2016 med endringer i basistilskuddet, kostnadsnøkklene og distriktstilskuddet.

Endringen i basistilskuddet basert på strukturkriteriene er avhengig av hvor mange kommuner som vedtar å slå seg sammen, men prognosene tilsier at Risør vil tape ca 3,5 mill på omleggingen.

Endringen i kostnadsnøkklene innebærer en omfordeling av effekten av demografiutfordringer i kommunene, hvor endringen slår positivt ut for Risør kommune, og prognosene tilsier en økning i rammetilskuddet på ca 3,6 mill.

Endringen i distriktstilskuddet innebærer en revidering av distrikts-indeksen og en omfordeling av tilskuddsordningen med en høyere vekt på antall innbygger og et redusert tilskudd pr kommune. Risør kommune har ihht revideringen av indeksen fått færre distriktpolitiske utfordringer som innebærer en reduksjon i tilskuddet, men reduksjonen i tilskuddet dempes noe av omfordelingen i ordningen. Totalt sett taper Risør kommune ca 1,3 mill på tilskuddet.

Systemeffekt nytt inntekssystem				
	Kostnadsnøkkel	Grad.basistilskudd	Reg.pol.tilskudd	Totalt
0901 Risør	3 621	-3 564	-1 278	-1 221

Samlet sett kan man se effekten av systemendringen i tabellen ovenfor, hvor tallene er basert på så oppdaterte data som mulig. Tallene vil bli endret igjen inn i 2017 da befolkningstall og endelige vedtak om kommunesammenslåinger legges til grunn.

5.3 LØNNS- OG PRISVEKST

I økonomiplanen er det forutsatt en deflator på 2,5 % som inneholder en lønnsvekst på 2,4 % fra 2016 til 2017 og en prisvekst på 2,8 % for samme periode. Resten av perioden 2018-2020 er fremskrevet i 2017 kroner, dvs. uten lønns- eller prisvekst.

5.4 RENTER OG AVDRAG

Store låneopptak de senere år har medført vesentlig økning i kapitalkostnader. Når investeringene det enkelte år overstiger nedbetalingen på den samlede lånemasse, medfører dette at driftsrammene må reduseres (kr. 10 mill. i lån tilsvare ca 0,7 mill. i kapitalkostnader og omtrent 1 årsverk). Risør kommunes gjeld overstiger 100 % av de totale driftsinntektene, hvilket tilsier at kommunen er i en kategori sammen med 10 % av landets andre kommuner (data fra 2015). Den høye gjeldsgraden gir utslag i høye kapitalkostnader for kommunen sett opp mot % -vis andel av driftsinntektene i planperioden.

Renter og avdrag er budsjettet ut fra investeringstakten i perioden. Det er lagt til grunn en anbefalt økning av renten gjennom perioden. Detaljer om dette omtales senere.

5.5 SKATT OG RAMMETILSKUDD

Det er lagt inn en vekst i frie inntekter på 3,45-3,7 milliarder til kommunene i 2017, og ingen realvekst utover dette da det ikke er gitt noen slike signaler i kommuneproposisjonen. Det er særskilt fordelt 300 mill til rustiltak, 52 mill til helårseffekten av innføring av gratis kjernetid for 3 åringer i barnehage, og en videreført satsning til helsestasjon og skolehelsetjenesten fra 2015.

	2016-St.bud	2016-Rev.bud	2017	2018	2019	2020
Rammetilskudd	168 751 000	169 641 000	178 395 000	180 037 000	181 815 000	183 597 000
Inntekstutjevning	33 378 000	30 264 000	31 265 000	31 265 000	31 265 000	31 265 000
Distriktstilskudd	8 275 000	8 275 000	7 066 000	7 096 000	7 096 000	7 096 000
Skatt	148 117 000	151 396 000	156 094 000	156 094 000	156 094 000	156 094 000
SUM	358 521 000	359 576 000	372 820 000	374 492 000	376 270 000	378 052 000

Tabell 1: Utvikling i skatt og rammetilskudd

Endring i 2016 mellom Statsbudsjett og Revidert Nasjonalbudsjett skyldes reversering av uttrekket for sentralisering av Kemnerfunksjonen, hvor det ble tilbakeført ca kr.866' i rammetilskuddet, samt en kompensasjon for økte utgifter ved innføring av gratis kjernetid for 3 åringer i barnehage fra 1/8-2016 med kr.25'. I tillegg ble skatteanslaget for 2016 oppjustert med ca 600 mill for kommunene, som fikk en netto effekt for Risør på ca kr.164'. Skatteinntektene lokalt ble økt med ca 3,27 mill, men med en tilsvarende reduksjon i inntekstutjevningen på ca 3,11 mill.

Totalt sett forventes det en vekst i skatt og rammetilskudd på 3,7 % fra 2016 til 2017, hvorav 4,1 % vekst i rammetilskudd og 3,1 % vekst i skatteinntektene.

Skatteinntektene er basert på historisk vekst de siste 3 år, mens rammetilskuddet er sammensatt av endring i demografien, skattenivået på landsbasis, og endringer i de distriktpolitiske utfordringene i kommunen.

5.6 ØKONOMISKE KONSEKVENSER AV BEFOLKNINGSENDINGER

Det er ikke lagt inn forutsetninger om endringer i kostnadene som følge av demografiutviklingen.

Det er et krav i loven om at budsjett og økonomiplan skal være realistisk. Som følge av dette hensyntar prognosemodellen for skatt og rammetilskudd befolknings-endring i perioden i henhold til SSBs framskrivinger (4M). Framskrivingen tilsier at vi ved inngangen av 2017 skal være 6.964 innbyggere. Da det har vist seg at anslagene fremstår som usikre, og til dels optimistiske, er det i modellen lagt opp til en vekst tilsvarende 80 % av SSB anslaget. Det innebærer at det er lagt til grunn at det er 6.955 innbyggere i Risør kommune 1/1-2017 som tilsvarer en vekst på 0,5 % fra 1/1-2016 hvor vi var 6.920 innbyggere.

Innbyggertilskuddet og Utgiftsutjevningen styres av innbyggerantallet 1/7 året før inntektsåret, som er satt til 6.935 innbyggere i modellen. Dette tallet vil være kjent når Statsbudsjettet legges frem og vil følgelig kunne få konsekvenser for budsjetttrammene for 2017 dersom det blir avvik.

Handlingsprogram/økonomiplan rulleres hvert år, og eventuelle faktiske endringer innarbeides da i planen.

DEL III:

HANDLINGSPROGRAM

Kapittelet er inndelt etter satsingsområder og delmål i kommuneplanen.

Videreførte tiltak fra Handlingsprogram 2016-2019 har henvisning til respektive punkt og det vises til politisk sak (PS) der det foreligger bystyrevedtak relatert til det enkelte tiltak. Det er også lagt til nye tiltak og utredninger i perioden. Enkelte tiltak/utredninger kunne også vært omtalt under andre satsingsområder og delmål.

Alle tiltak er markert med en (T) for tiltak, en (U) for utredning eller en (P) for pådriverfunksjon. Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (kolonnen FL) og miljø og klima (kolonnen MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

Det vises til eget dokument med status på indikatorer angitt i kommuneplanen for hvert mål, samt målsettinger for perioden på indikatorer som direkte eller indirekte kan påvirkes av kommunen. For indikatorer som vurderes som vanskelige å påvirke, men som er viktige indikatorer på samfunnsutviklingen, oppgis bare status for siste 4-års periode.

6) Tiltak/utredninger/pådriverfunksjon innen satsingsområdene

6.1 KUNNSKAP: VI SKAL HA SKOLERESULTATER OVER LANDSGJENNOMSNITTET

	Tiltak	F L	M K	HP 16- 19	PS	Ansv	Status juni 2016	Forventet igangsetting og Mål 2017 (2018-20)	Rådmannens vurdering	2017		2018		2019		2020	
										I	D	I	D	I	D	I	D
6.1.1	Skolehelsetjeneste i videregående skole (T)			6.1.1		Helse	Helse og OMS tilbyr veiledning og lavterskel psykisk helse to dager/uka. Tett dialog med vgs om tilrettelegging og undervisningsopplegg. Tilbudet ble redusert med 20% stilling/en dag i januar 2016, sammenlignet med 2015. Det er søkt og innvilget nye 150' fra Hdir til å videreføre tilbudet i skoleåret 2016/2017.	2017: Videreutvikle tilbudet og søke om nye midler fortløpende. Knyttet opp imot BTI (Bedre Tverrfaglig Innsats)	Økt innsats fra kommunens side i vgs er avhengig av prosjektmidler. Samarbeidet med ledelsen ved vgs har blitt styrket gjennom prosjektet og er avgjørende for helsetilbudet til elevene.								
6.1.2	Psykisk helse, spe- og småbarn og familierapi (T)			6.1.2		Helse	Det ble ikke tildelt eksterne midler til arbeidet i 2015. En av de ansatte har gjennomført videreutdanning i Psykisk helse, spe- og småbarn i 2016, en fullfører utdanning i familierapi i 2017. Sees i sammenheng med bruk av ICDP for flyktninger og arbeid med BTI.		Viktig kompetanse innen foreldreveiledning som er i tråd med familiefokus, jfr. Plan for bedre levekår blant barn og unge.								
6.1.3	Flere barnehagelærere i kommunale barnehager (T)			6.1.3		BHG	Kvalitet i barnehager skal økes med samlet øket kompetanse. Øket med en barnehagelærer høsten 2015.	Vurderes fortløpende. Økning i antall ansatte med barnehagelærerutd. gjennom videreutdanning eller ved erstatning av assistenter/fagarbeidere	Økningen er i tråd med nasjonale retningslinjer								

	Tiltak	F L	M K	HP 16- 19	PS	Ansv	Status juni 2016	Forventet igangsetting og Mål 2017 (2018-20)	Rådmannens vurdering	2017		2018		2019		2020	
										I	D	I	D	I	D	I	D
								med barnehagelærere ved naturlig avgang									
6.1.4	Kompetanseheving i skolen (T)			6.1.4		RÅD/ GS	Kompetansehevingstilbu d gjennom KFK for å tilfredstille Kunnskapsdep krav til lærere i grunnskolen. Kommunens andel må dekkes gjennom friske midler. Noe ulike kostnader for ulike fag.	Igangsatt og forventet ferdig i 2026 (Min 6 stk pr år). Mål: styrket kompetanse til alle lærere gjennom bruk av KFK. I løpet av en 10-årsperiode skal alle som underviser i gs. ha godkjent kompetanse	Det har vært flere enn 6 de siste årene, og det etterstrebes å bruke midlene til kompetanseheving av flest mulig.		300		300		300		300
6.1.5	Realfagsatsing i barnehager og skoler (T)			6.1.5	46/ 15	RÅD	Det har hittil vært omfordeling av timer til matematikk. Framover skal også omfordelinga til naturfag ivaretas.		Bedre skolerresultater er ikke mulig å oppnå uten økt kompetanse blant ansatte og blant foreldrene. Matematikk er det faget hvor vi i dag har størst utfordringer. Samarbeid med Vitensenteret og Matematikksenteret er kostnadsdrivende.		150						
6.1.6	IKT i barnehagene og skolene (T)			6.1.6		RÅD	Skolene har etablert egen rulleringsplan for utskifting av lærer- og elevpc'er.		Det vil være behov for kontinuerlig utskifting av gammelt/ødelagt utstyr. En større investering vil være nødvendig etter 4- årsperioden.	400		400		400		400	
6.1.7	Veiledning/mentor ordning for nytilsatte og nyutdannede lærere og barnehagelærere (T)			6.1.8		RÅD	Fire (fem) nyutdannede lærere tilsatt h 2016 med rett til veiledning første året.		Det er en lovpålagt oppgave å gi nyutdannede veiledning i 2 år etter endt utdanning.		180		60		60		
6.1.8	Kompetanseheving i kommunale barnehager (T)			6.1.9		BHG	Kompetanseheving ihht Tidlig innsats i lærende fellesskap (TILF). Tilskudd fra FM til Nettverk Øst.	Kompetanseheving i barnehagene. Kurs hvert 2. år.	Kompetanseheving i barns utvikling og utviklingspotensiale er sentralt for kvalitetsutvikling i				50				50

► Handlingsprogram og økonomiplan 2017-2020 side 16

	Tiltak	F L	M K	HP 16- 19	PS	Ansv	Status juni 2016	Forventet igangsetting og Mål 2017 (2018-20)	Rådmannens vurdering	2017		2018		2019		2020	
										I	D	I	D	I	D	I	D
							Gjennomført kurs for assistentar bhg året 2015 /2016, ca 25 deltakere.		barnehagen.								
6.1.9	Felles seminar i barneskolen (T) - nytt					BS	Ønske fra rektorene om økt fellesskapsfølelse og kompetanseheving på alle områder i skolen gjennom felles seminar for alle ansatte i barneskolene.	Forventes igangsatt h 2017. Gjennomføres annet hvert år over to planleggingsdager. Mål: Økt fellesskapsfølelse og felles kompetanseheving i skolen.	Gode erfaringer med dette andre steder. Avgjørende å legge opp til komp.heving på relevante tema. Deler av felles komp.midler (totalt 350') kan benyttes etter intern fordeling, resten må dekkes innenfor egne rammer.		450				450		
6.1.10	Styrket læredekning 1.-4. trinn (T) - nytt					BS	Tillegg 1. juni.Nasjonale tilskudd fra aug. '16: 889' - usikkert hvor mye i 2017.		Rådmannen følger regjeringens satsing gjennom å tilføre midler ved årlig tildeling.								
6.1.11	Trivselsleder - program for inkludering i skolehverdagen (T) nytt					BS	Trivselsledere er i funksjon på alle skolene. Det er en avgift og materielutgifter knyttet til deltakelse.	Videreutvikle TL i fellesskap. Delta på TL sitt utviklingsarbeid i form av kurs og seminarer	Programmet har ført til økt inkludering og redusert andelen av elever som ikke føler at skolehverdagen er grei. Fokus på arbeid mot mobbing fra sentralt hold. Dette er et viktig tiltak, som har vært dekket innenfor rammene inntil nå. Kostnadene må tas innenfor skolenes ramme også i tiden framover.		45		45		50		50
6.1.12	Språkløyper, lese- og skriveopplæring (T) - nytt					GS	Få nytt fokus på lese- og skriveopplæringen, som en nødvendighet for å kunne levere bedre skoleresultater. Leveres av Lesesenteret, UiS (Universitetet i Stavanger)	Hope og Sønedeled forventet i gang h 2016, Risør bs. i 2017. Mål: Få økt kompetanse på lesing og skriving hos elevene	Gode erfaringer med tidligere leseprosjekt. Nødvendig med forsterket fokus på tiltak for å øke lese- og skriveferdigheter		50		50		50		50

	Tiltak	F L	M K	HP 16- 19	PS	Ansv	Status juni 2016	Forventet igangsetting og Mål 2017 (2018-20)	Rådmannens vurdering	2017		2018		2019		2020	
										I	D	I	D	I	D	I	D
6.1.13	Videreføring av LP arbeidet ved alle skolene (T) - nytt					GS	Barneskolene er ferdig med trårig implementeringsperiode for LP arbeid. For videreføring i ordinær drift trengs midler til kompetanseheving og inspirasjon.	Fortsette med LP arbeid for å styrke skolenes læringsmiljø både sosialt og pedagogisk	Tidlig innsats. Implementering/holdnings endring i hele personalgruppa tar mer tid enn forventet. Viktig å videreføre fokus, opplæring av nye gruppeledere og bruk av LP-modellen til forbedringsarbeidet. Må tas innenfor skolenes egne rammer.		70		70		70		70
6.1.14	Spesialundervisning/spesialpedagogisk hjelp (T) - nytt					RÅD	Ønske om å etablere prosjekt for å vurdere behov for/bruk av spesialpedagogiske virkemidler i barnehage og skole. Økende behov for kompetanse på tospråklighet.	Igangsettes skoleåret 17-18. Mål: bedre tilpasset opplæring, økt læringsutbytte, mestring og inkludering for alle elever.	Det er behov for å vurdere bruken av spesialundervisning/spesialpedagogisk hjelp, gruppeundervisning og enkeltvedtak og opprette et prosjekt i denne forbindelse.								

6.2 KUNNSKAP: VI SKAL UTVIKLE TALENTER INNEN KUNST, KULTUR OG IDRETT

	Tiltak	F L	M K	HP 16- 19	PS	Ansv	Status juni 2016	Forventet igangsetting og Mål 2017 (2018-20)	Rådmannens vurdering	2017		2018		2019		2020	
										I	D	I	D	I	D	I	D
6.2.1	Oppgradering av idrettsanlegget på Kjempesteinsmyra (T)			6.2.3	128 /14	ETT	Kunstgress, løpebane og klargjøring for under-varme ventes ferdigstilt sept. 2016. Uvisst hva som finansieres med spillemidler. Utredet strøm/gass/flis-/biovarmealternativ, uten konklusjon. utfordringer særlig ifht klimahensyn. Ikke klart for oppvarming fk. vinter.	2017: Etablering av varmekilde	Politisk mandat: framtidsretta tilrettelegging for energitilførsel. Varmekilde og kommunens bidrag til realisering ikke endelig avklart.								
6.2.2	MDE - Masterkurs i Design og Entreprenørskap (T)			6.2.4	8/ 14	RÅD	MDE er gjennomført i to runder og vil gjennomføres for 3. gang høsten 2016. Prosjektet er også i år finansiert av Aust-Agder utviklings- og kompetansecfond og bidrag fra næringslivet. Det arbeides videre med bærekraftig finansiering.	MDE gjennomføres gjennom flere runder og brukes som mal for liknende prosjekter andre steder i landet.	MDE er en ny måte å arbeide på tvers av sektorer opp mot næringslivet. MDE kobler det regionale næringslivet med nye og innovative utdanningsmiljøer.								
6.2.3	Studieforberedende utdanningsprogram kunst, design og arkitektur (T)			6.2.5		RÅD	Kunst, design og arkitekturlinjen blir ikke startet ved Risør vgs høsten 2016 på grunn av få søkere.		Dette er et viktig tilskudd for å sikre rekruttering av elever og underbygge Risør kommunes satsing på kunst og kultur.								
6.2.4	Ungdomsteater (T) - nytt					KUL	Teateret ber om høyere tilskudd, eller lavere leie for Risørhuset.		Rådmannen ser ikke at det skal settes av egne midler til dette, men vurderes innenfor Kulturs rammer.		25		25		25		25
6.2.5	Risørhallen - nytt dekke (T) - nytt					ETT	Dekke uten svikt, behov for standardheving. 500 kr/m2 på 6000 m2. Muligheter for delfinansiering med tippemidler (inntil 1 mill).		Dekket i hallen svarer ikke til dagens standard. Rådmannen ser imidlertid ikke rom for å ta kostnaden i perioden.	3000							

6.3 REGIONAL UTVIKLING: VI SKAL STYRKE DET INTERKOMMUNALE SAMARBEIDET

	Tiltak	F L	M K	HP 16- 19	PS	Ansv	Status juni 2016	Forventet igangsetting og Mål 2017 (2018-20)	Rådmannens vurdering	2017		2018		2019		2020	
										I	D	I	D	I	D	I	D
6.3.1	Ny kommunestruktur (U)			6.3.1		RÅD	Alternativet som nå synes realistisk, er sammenslåing mellom Risør og Gjerstad. FM skal behandle saken i oktober, og departementet våren 2017.		Uavhengig av utfall, blir det en krevende prosess for organisasjonen. Forutsetter ekstern finansiering.								
6.3.2	Interkommunale samarbeid (U) - nytt					RÅD	Flere interkommunale samarbeid er i behov for bedre struktur. Sees i sammenheng med tiltak 6.3.1, 6.3.5 og 6.3.6 i HP 2016-19.		I etterkant av prosessene knytta til kommunereform, vil det bli behov for en omfattende gjennomgang av interkommunale samarbeid. Dette gjelder både eksisterende og vurdering av nye samarbeid.								
6.3.3	Legevakt, økning av kommunens andel (T) - nytt					Helse	Det er varslet økt kostnad knyttet til nytt nødnett og krav om responstid. Økning på 3,6 mill fordeles på kommunene ihht nøkkel.		De økonomiske konsekvensene av dette, må håndteres i sammenheng med budsjett 2017.								
6.3.4	Brannvakt, økning av kommunens andel (T) - nytt					ETT	Kostnader til nødnett og styrking av forebyggende enhet gir økte kostnader for kommunene. Økning på 1,2 mill fordeles på kommunene ihht nøkkel.		De økonomiske konsekvensene av dette, må håndteres i sammenheng med budsjett 2017.								
6.3.5	Styrke teknisk vaktordning (T) - nytt					ETT	Teknisk vaktordning er sårbar ift bemanning og kompetanse.	Utrede muligheter for styrking av vaktordningen gjennom interkommunalt samarbeid - spesielt innen vann og avløp og IKT.	Teknisk vakt er sentral i beredskapssammenheng.								

6.4 REGIONAL UTVIKLING: VI SKAL DELTA AKTIVT I UTVIKLING AV REGIONEN

	Tiltak	F L	M K	HP 16- 19	PS	Ansv	Status juni 2016	Forventet igangsetting og Mål 2017 (2018-20)	Rådmannens vurdering	2017		2018		2019		2020	
										I	D	I	D	I	D	I	D
6.4.1	Ladestasjoner el-bil (T)			6.4.1		ETT	Orientering i Miljø- og teknisk komite: Utredning om kommunale ladestasjoner med forslag til framdrift. Jfr. Handlingsplan for ladestasjoner (vedlegg)	Etablering av ladestasjoner ihht handlingsplan.	Behovet er økende. Det søkes eksterne tilskudd og kommunens egenandel er et anslag. Det vil bli betydelige driftskostnader (strøm) og aktuelt å vurdere inntekter/avgift	1500 2500		1 100		1 200			
6.4.2	Energi og klimaplan (U)			6.4.2		ETT	Revidering av planen startet. Forventes å behandles politisk primo 2017.	2017: Ferdigstilt Energi- og klimaplan	Dette er et viktig arbeid.								
6.4.3	Miljøfyrtårnsertifisering (T)			6.4.3		ETT	Ingen er sertifisert så langt. Det er kostnader for kommunelisen til Miljøfyrtårn, samt lisens for sertifiserte bygg.	2017: Fremstå som miljøbevisste og miljøengasjerte	Det er behov for noe midler til tiltak/utstyr og kurs.		80		80		80		80
6.4.4	Klimaregnskap (T) - nytt					ETT	Kostnader til årslisens: • CO2fokus for klimarapporteringsprogr. Cemasys 27,5' • Klimapartner 20' (2016-priser)		Nødvendig for å oppfylle forpliktelsene i Miljøfyrtårnsertifisering og Klimapartner.		55		55		55		55
6.4.5	Videregående skole (P)			6.4.11		RÅD	Ordfører og administrativ ledelse har faste samarbeidsmøter med skolens ledelse.		Risør vgs er en viktig lokal og regional institusjon. Det er viktig at tilbudet opprettholdes og videreutvikles.								
6.4.6	Infrastrukturplan (U)			6.4.12		ETT	Iflg Planstrategien skal planen utarbeides i 2016. Det har ikke vært mulig av kapasitetsmessige grunner. Konsulentbistand ses som nødvendig for snarlig ferdigstillelse. Krever også intern kapasitet fra flere enheter.		Rådmannen kan ikke se at det er rom for kjøp av eksterne ressurser i 2017, men vil bestrebe å gjennomføre planarbeidet med interne ressurser.		600						

	Tiltak	F L	M K	HP 16- 19	PS	Ansv	Status juni 2016	Forventet igangsetting og Mål 2017 (2018-20)	Rådmannens vurdering	2017		2018		2019		2020	
										I	D	I	D	I	D	I	D
6.4.7	Oppgradering av kommunale veier (T)			6.4.13		ETT	Åmdalsveien utbedres i 2016.	Videreføre tiltak ihht rullert vedlikeholdsplan for kommunale veier (vedlegg)	Asfaltering (investering) gir mindre behov for vedlikehold (drift)	1 250		1 250		1 250		1250	
6.4.8	FV 416 (P)			6.4.14	23/1 5	RÅD	Risørveien er prioritert som nr 2 i Risør kommunes innspill til handlingsprogram for fylkesveier 2017-2019. To tiltak: a) Videre utbygging av gang/syssel-veg. b) Generell utbedring	RK er pådriver for generell utbedring og videre planlegging av gang/sysselveger på strekningen, både gjennom politiske vedtak og i dialog med fylkeskommunen. Planlegging av G/S-vegene påbegynnes i retning fra Vinterkjær mot Østebø.	Utbedring av Risørveien har stor betydning for utvikling av Risør sentrum og tettstedene langs veien. I tillegg har det stor betydning for utvikling av næringsliv og et regionalt bo- og arbeidsmarked.								
6.4.9	Stamveinett - E18 parsell Vinterkjær (P)			6.4.15		RÅD	E18 Telemark og Agder er i NYE VEIER AS' portefølje. Planlegging ikke igangsatt. Kontakt med NYE VEIER AS er opprettet og første møte avholdt. Regional pådriverfunksjon.	Risør kommune vil være pådriver for at Nye Veier AS starter planlegging av strekningen E18 Dørdal – Tvedestrand. Risør kommune har i 2017 etablert samarbeid med de andre kommunene på strekningen, og har definert mål og framdriftsplan for planlegging/utbygging.	Etablering av bedre standard på E18 (trafiksikkerhet, framkommelighet) vil ha stor betydning for bo- og arbeidsmarkedsregionen, og for vekst og utvikling i Risør kommune, også innen reiseliv. Viktig at Risør kommune jobber for en effektiv og intuitiv påkoblingen til E18.								
6.4.10	Aktivitet på dagtid (T) - nytt					NAV	Aktivitets- og trenings-tilbud v/ NAV Stat og Idrettskretsen. Videreføre tilbud ved Frisklivs-sentralen, til personer utenfor arbeidsmarkedet og langtidssykemeldte. Inntil 100 deltakere. Gode erfaringer i Arendal og Grimstad.		Viktig folkehelseiltak som kan nå et høyt antall personer. NAV dekker egenandel for sine brukere, kommunen må se på løsninger for langtids-sykemeldte ansatte. Videreføring vurderes etter ett år. Kostnad 100'/år med rabatt 1. år.		70						

6.5 ATTRAKTIVITET: VI SKAL VÆRE EN KOMMUNE DER FLERE FLYTTER INN ENN UT

	Tiltak	F L	M K	HP 16- 19	PS	Ansv	Status juni 2016	Forventet igangsetting og Mål 2017 (2018-20)	Rådmannens vurdering	2017		2018		2019		2020	
										I	D	I	D	I	D	I	D
6.5.1	Risør Utvikling og Vekst (RUV) (T)			6.5.1	94/ 16	BYG	Analyse kyststi pågår, ferdigstilles sommerhalvår 2016. Reguleringsplan for Randheia ligger til offentlig høring med frist 20.05.16. Varslet oppstart for reguleringsplan for Rønningsåsen, arkeologiske undersøkelser pågår. Kalstadheia skal omreguleres i 2016 for å gi mer tidsriktige tomter. Investeringskostnader til prosjektene legges fram politisk knyttet til den enkelte sak.	Planarbeid for Randheia, Rønningsåsen og Kalstadheia avsluttes. Randheia og Rønningsåsen selges/bygges ut.	Det er generelt stor arbeidsbelastning på enhetens ansatte og behov for å styrke bemanningen om det økte trykket som RUV-satsingen har gitt skal opprettholdes etter at prosjektperioden går ut 31.03.17, jfr. RUV evalueringsrapport. Rådmannen ser ikke rom for å investere i kyststi i perioden uten vesentlig ekstern finansiering, og det har også oppstått store utfordringer med realisering av øvrige prosjekter i RUV. Rådmannen finner ikke rom for å investere i realisering av prosjektene (jfr. Handlingsregelen), og vil derfor ikke videreføre prosjektet etter endt prosjektperiode.		750		750		750		750
6.5.2	RUV: Salg av Randheia (T) - nytt					BYG	Området er regulert for inntil 45 boenheter (ene- og flermannsboliger)	2017: Selge området	Området selges for privat utvikling. Salgsinntekter skal settes på fond til å utvikle andre områder og finansiere RUV.								
6.5.3	Båthavn Karolina (U/T) - nytt					BYG	Området for ny båthavn vest for Karolina (Sandnes) med parkeringsplass ligger i kommuneplanen. Det må lages reguleringsplan.		Mulig privat eierskap og drift av kommunale båtplasser vurderes. Det er viktig å øke båtplasskapasiteten for å øke attraktiviteten av fritids-/helårsboliger i området.								
6.5.4	Båthavn Søndeled/ Jeppestrand (U/T) -					BYG	Båthavn er regulert gjennom plan for	RUV står for omregulering, men ikke	Det er viktig å øke båtplasskapasitet for å								

	Tiltak	F L	M K	HP 16- 19	PS	Ansv	Status juni 2016	Forventet igangsetting og Mål 2017 (2018-20)	Rådmannens vurdering	2017		2018		2019		2020	
										I	D	I	D	I	D	I	D
	nytt						Kalstadheia. Omregulering vil ikke endre formålet. Jfr. punkt 6.5.6 i HP/ØP 2015-18.	gjennomføring.	gjøre både helårs- og fritidsboliger i området mer attraktive. Kommunen kjøper plasser av privat eier som inngår ved tomtsalg Kalstadheia. Kommer som egen politisk sak								
6.5.5	Kommunale utleieboliger (T)			6.5.2	63/14	BKE	Fokus på fra leie-til-eie prinsipp ved innkjøp av boliger. Det er behov for økt antall boliger som følge av økt antall flyktninger. Det gis tilskudd fra Husbanken (30-40%).	2017: Kjøp/bygging av tre boliger	Investeringen vil føre til økte inntekter i form av husleie. Kommer i tillegg til andre tiltak i BKE. Bevilgning til etablering av forsterkede boliger (3 mill) omdisponeres til kjøp med sosialt boligformål.	1500 4500							
6.5.6	Hovedplan vann og avløp (T)			6.5.3		ETT	Tiltak ihht handlingsplan i hovedplan VA (rulleres årlig) (vedlegg). VA-prosjekt i Leideren utgår ihht utvikling i RUV/Randheia. Forsert handlingsplan pga økt gjennomføringskapasitet.	Tiltak ihht Hovedplan VA. Rulleres årlig.	Det er viktig å styrke gjennomføringstakten, ihht revidert plan og målsetningen "Vi skal vokse".	6 300		4 750		2 250		4000	
6.5.7	Vedlikehold kommunale bygg (T)			6.5.7	117/15	ETT	Prioritering fra handlingsprogram for vedlikehold kommunale bygg (vedlegg). Vedtak på at vedlikeholdsbudsjettet skal økes til tilsvarende sammenlignbare kommuner.	Se vedlagte vedlikeholdsplan for kommunale bygg	Vedlagte vedlikeholdsplan er i hht forslaget, med unntak av 2018, hvor det er redusert med 500'.	1 000		1000 1500		1 500		1500	
6.5.8	Nedgravde renovasjonsløsninger (U)			6.5.8	117/15	ETT	Politisk vedtatt (PS 117/15) at løsning skal utredes. Gjennomføring avhenger av finansiering i RTA. Sees i sammenheng med Reguleringsplan for sentrum	Rådmannen går i dialog med RTA.	Ønskelig løsning. Belastning over renovasjonsavgiften vurderes.	1 000							

► Handlingsprogram og økonomiplan 2017-2020 side 24

	Tiltak	F L	M K	HP 16- 19	PS	Ansv	Status juni 2016	Forventet igangsetting og Mål 2017 (2018-20)	Rådmannens vurdering	2017		2018		2019		2020	
										I	D	I	D	I	D	I	D
6.5.9	Utvidelse av Trollstua barnehage (T)			6.5.9		ETT	Ferdig prosjektert. Stor søking for bhg-året 16/17. Maks antall barn i bhg fra høsten 16. Ikke alle som ønsket fikk plass. Har øket antall ansatte med en fagarbeider som tilsettes høsten 2016. Barnehagen er styrket med en pedagog høsten 2015	Oppstart primo 2017 med ferdigstillelse senest aug. 18.	Overføringer til private barnehager er styrt av hvor effektiv drift det er i kommunale barnehager. Behovet vurderes som å være tilstede for å igangsette bygging 2017. Det vil være økonomisk gunstig å øke kapasiteten i Trollstua.	4 000		4 000					
6.5.10	Utskifting av flytebrygger (T)			6.5.10		ETT	Se egen utskiftingsplan for flytebrygger kommunale båthavner (vedlegg)		Investeringsnivået reduseres av hensyn til andre investeringsbehov.	1 000		1000 1500		1000 1600		1000 1800	
6.5.11	Reguleringsplan Hasalen (T)			6.5.11	142/1 5	BYG	Rådmannen ser ikke at det per i dag er et stort behov for nye leiligheter i dette området ettersom Holmen skal opparbeides. I tillegg vil småbåthavn kunne være i konkurranse med private småbåthavner. Det er også usikkert om sprengningsarbeid i Hasalen bør gjennomføres etter at Buvikveien er oppgradert.	Behovet for leiligheter og småbåthavn tas opp til ny vurdering i 2018.	Prosjektet anses å være mindre viktig enn å ferdigstille Buvikveien og utbedre Fiskerihavna i forbindelse med utbygging på Holmen. Det anbefales å vurdere behovet på nytt i 2018.								
6.5.12	Utvidelse kirkegård og minnelund (T)			6.5.12		ETT	Flere uavklarte forhold. Anbud forberedes for utvidelse av Frydendal samt minnelund på Risør kirkegård. Kostnader justeres ihht innkommende anbud.	2017: ferdigstille Frydendal. 2018-19: Risør	Det er behov for å oppgradere og utvide kirkegårdene ved Frydendal (primært) og Risør (sekundært). Det gjenstår 9 mill fra tidligere bevilgning. Mtp flere uavklarte forhold fjernes tidligere beregnede investeringsbeløp videre i perioden.	3 125		2 500					
6.5.13	Kommunedelplan strandsone (T)			6.5.15	73/15	BYG	Planarbeid pågår. Det kan bli behov for ekstern konsulent til KU. Ny offensiv overfor grunneiere må settes i gang.	Avsluttes 2017.	Arbeidet vil kreve mye interne ressurser.								

	Tiltak	F L	M K	HP 16- 19	PS	Ansv	Status juni 2016	Forventet igangsetting og Mål 2017 (2018-20)	Rådmannens vurdering	2017		2018		2019		2020	
										I	D	I	D	I	D	I	D
6.5.14	Reguleringsplan for Risør sentrum (U)			6.5.17	37/15	BYG	Prosjektplan under arbeid. "Verneplan" omtales heretter som "Reguleringsplan for Risør sentrum"	Avsluttes 2017.	Arbeidet vil kreve mye interne ressurser.								
6.5.15	Landbruksplan (U)			6.5.18	37/15	BYG	Arbeid starter vår/sommer 2016. Pågår også i 2017.	Avsluttes 2017.	Arbeidet vil kreve interne ressurser, særlig av jord- og skogbrukssjef.								
6.5.16	Kulturminnevernplan (U)			6.5.19	37/15	RÅD	Planarbeid pågår. Høringsfrist ute. Anbud for konsulenthjelp til gjennomgang av hensynssoner sendes ut mai 2016. 100' i tilskudd fra Riksantikvaren, trolig 25' fra fylkeskommunen.	2017: Ferdig Kulturminnevernplan.	Det er viktig at planarbeidet sluttføres i perioden med byantikvar.								
6.5.17	Nærmiljø-, trafikksikkerhet og friluftsområder (T)			6.5.20		ETT	Belysning i Urheia/Barbu, trapp og planering av p-plass i Nøysomheten planlagt gjennomført i 2016.	Mål og tiltak ihht Infrastrukturplan og Plan for anlegg for folkehelse og fysisk aktivitet.	Det tilstrebes å delfinansiere tiltak med eksterne tilskudd.	400		400		400		400	
6.5.18	Ferdigstilling av Moland Øst (T)			6.5.22		ETT	Moland Øst foreslås ferdigstilt med overskuddsmasser fra Moland Vest, uten å fjerne "Sukkertoppen" (jfr. egen utredning). Avventer videre opparbeidelse i påvente av salg av allerede ferdigstilt areal.	Etappe 1: Ferdigstille opparbeidet areal i Øst. Etappe 2: Oppstart i Vest for å skaffe fjellmasser til å dekke underskudd i Øst. Etappe 3: Opparbeide Vest ift anbefalinger i rapport. Veitrasé i Vest bør omreguleres.	Moland Øst har foreløpig tilstrekkelig ledig næringsareal til å dekke forventet etterspørsel. Igangsetting av etappe 2 (13") og etappe 3 (12") forskyves til neste planperiode - alternativt gjennomføres i slutten av planperioden.								
6.5.19	Nytt næringsområde på Hestemyr (T)			6.5.23		ETT	Østebøområdet ferdig regulert. Arbeid med fyllinger og veitrasé pågår. Foreløpig anslag på opparbeiding nytt område: 65.000 m2 á kr. 415,- = 27 mill.	2017: Detaljprosjektering av massebalanse samt vei, annen infrastruktur og trasé for høyspentledning. 2018-19: Gjennomføringstakt ihht kapasitet. Ferdigstillelse av området med infrastruktur (vei, VA, strøm, bredbånd)	Utbygging av Hestemyr prioriteres foran andre næringsområder. Det er kun én regulert nærings-tomt igjen på Hestemyr, og det er behov for nye sentrumsnære næringstomter, jfr mål i kommuneplanen. Foreløpige beregninger på	400		13 500		13 500			

► Handlingsprogram og økonomiplan 2017-2020 side 26

	Tiltak	F L	M K	HP 16- 19	PS	Ansv	Status juni 2016	Forventet igangsetting og Mål 2017 (2018-20)	Rådmannens vurdering	2017		2018		2019		2020	
										I	D	I	D	I	D	I	D
								og planering.	27 mill avventer nærmere avklaringer.								
6.5.20	Overvannsproblematikk Hestemyr - gammelt område (T) - nytt					ETT	Private har kjøpt nytt areal som skal sprenges/ opparbeides før prosjekt med VA-/overvannsproblematikk igangsettes.	2016/17: Utføre VA-anlegg i gammelt felt på Hestemyr	Må evt. gjennomføres i 2016. Avventer videre framdrift.								
6.5.21	Buvikveien og utbygging Holmen (U)			6.5.25		ETT	Rekkefølgekrav ved utbygging av Holmen er under forhandling mellom utbygger og kommunen.	Lage utredning om utvidelse av Buvikveien, ny bru til Holmen og utvidelse av Fiskerihavna. Avklare finansiering og samordning med Statens vegvesen og Fylkeskommunen.	Fylket prioriterer ikke utbedringer av Buvikveien. Veivesenet krever utbedringer før Holmenutbyggingen kan starte. Videre framdrift vurderes etter nærmere finansieringsdeling med utbyggere på Holmen. Buvikveien finansieres med egen låneordning gjennom Fylkeskommunen		1 450		1 450		1 450		1450
6.5.22	Anleggsbidrag Buvikveien fra Holmen (T) - nytt			6.5.25		ETT	Anleggsbidrag utløses ved salg av boenheter. Saken legges fram for behandling i juni.		Medfinansiering forutsetter at utbyggingsavtalen går igjennom.						-1 800		-2700
6.5.23	Fiskerihavn (U/T)			6.5.25			Liggekaia i Fiskerihavna er i dårlig forfatning. Muligheter for tilskudd fra og byggeledelse ved FK. Totalkostnader estimert til 3 mill, hvorav kommunen må beregne å dekke 50%.	Fiskerihavna må samordnes med utbedring av Buvikveien.	Havna må utbedres for å sikre videre drift av Risør Fiskemottak AS. Prosjektet skaleres ifht tilgjengelige midler.	2 800							
6.5.24	Samlokalisering av helsetjenester (T)			6.5.32	83/16	RÅD	Ferdigstilt utredning 2016. Forutsetningene ligger i PS 88/15, 117/15 og 118/15. Senest behandlet i PS 36/16 (samordning) og 83/16 (samlokalisering).		Viktig tiltak med tanke på framtidig organisering og drift av kommunens helsetjenester.	15 000							
6.5.25	Omsorgsboliger i Helsehus (T) - nytt			6.5.37	83/16	ETT	Planlagt 25 boenheter med p-plass (totalt 7,5 mill til parkering). Tilskudd +		Behovet for egnede boliger til eldre med pleie- og omsorgsbehov er økende.			75 000					

	Tiltak	F L	M K	HP 16- 19	PS	Ansv	Status juni 2016	Forventet igangsetting og Mål 2017 (2018-20)	Rådmannens vurdering	2017		2018		2019		2020	
										I	D	I	D	I	D	I	D
							momsrefusjon + leieinntekter. 10 av boligene erstatter leiligheter på Tjenna uegnet for personer med funksjonsnedsettelse.		Omsorgsboliger i kombinasjon med forretningsbygg øker gjennomføringsevnen. Lånebehovet blir kun 25 mill etter tilskudd og momskompensasjon.								
6.5.26	Parkering i Helsehus (U) - nytt					ETT	Det er behov for p-plasser generelt, og økt behov med Helsehus. 25 plasser forsvinner med utbygging, 25 til omsorgsboligene (inngår i tiltaket over).		Kommunen vil legge til rette for privat drift av p-plasser som dekker behov til leietakere og besøkende til Helse- og Kulturhuset. Må sees i sammenheng med prispolitikken på nærliggende p-områder.								
6.5.27	Helseplan (U)			6.5.40	37/15	RÅD	Inngår i Planstrategi, for utarbeidelse i 2017.	2017: Helseplan	Viktig med forankring av tiltak som legges i enhetenes VP. Arbeidet vil kreve mye interne ressurser.		100						
6.5.28	Bosetting av flyktninger (T)			6.5.51	72/15	EBI	Ansvarsområdet er vedtatt overført fra NAV til ny enhet for bosetting og integrering.		Med bakgrunn i bystyrets vedtak må BKEs satsing på kjøp av boliger fortsette.								
6.5.29	Bofellesskap til enslige mindreårige flyktninger (EM) (T) - nytt			6.5.52		EBI	BS har vedtatt å bosette 15 enslige mindreårige flyktninger (EM) i 2016. Det er ønske om å øke dette til 20 i 2016 for å utnytte bolig- og personellressursene best mulig. Bosetting forutsetter tilskudd tilsvarende driftsutgiftene. Midlertidig løsning i gamle Randvik barnehage. Behov for bolig(er) for bosetting i 2017. Ved opptrapping behov allerede høsten 2016. Til behandling i FS i juni (46/16)	2017: Redusere antall EM for bosetting fra 15 til 10, forutsatt bosetting av 5 ekstra i 2016. Etablere bofellesskap.	Foreløpig vedtak om bosetting i 2017 krever etablering av bofellesskap.	3 500							

► Handlingsprogram og økonomiplan 2017-2020 side 28

	Tiltak	F L	M K	HP 16- 19	PS	Ansv	Status juni 2016	Forventet igangsetting og Mål 2017 (2018-20)	Rådmannens vurdering	2017		2018		2019		2020	
										I	D	I	D	I	D	I	D
6.5.30	Hollenderskjæret/ Hagen (T) - nytt				13/16	ETT	RK har fått tilsagn om kr 854 101 til å dekke 50 % av ervervskostnad og tilsagn om 242,5' til 50 % av tilretteleggingskostnad. Også søkt om støtte til tilretteleggingstiltak i friluftsområder (425'), venter svar. RK ønsker å kartlegge historiske/ arkeologiske/botaniske verdier i hagen, utføre vedlikehold, sette ut dunker/benker/ informasjon og tilrettelegge atkomst. Arkitekt er i gang med mulighetsstudie for atkomst.	Bystyret vedtok at Hagen skal bli statlig sikret friluftsområde. Det innebærer at tiltak må gjennomføres innen 15.08.2017, i henhold til søknad.	Det er positivt at kommunen har fått midler. Hollenderskjæret har stort potensiale som nytt og attraktivt byrom i Risør sentrum, men det er nødvendig å gjennomføre vedlikeholdstiltak samt bedre atkomsten. Det totale behovet for tilretteleggingstiltak er ca 1 mill. Antatt mulighet for å søke midler fra andre tilskuddsordninger, men kommunen må sette av penger for å dekke egenandelen som kreves i henhold til tilsagnet om statlig sikret friluftsområde.	150	100						
6.5.31	Vormeliveien - trafiksikring/utbedring (U)				199/ 15 og 67/16	ETT	Veien er ikke prioritert av fylkeskommunen. Mulighet til å finansiere tiltak med låneopptak fra fylkeskommunen.	2017: Prosjektering mm. 2018: Anlegge fortau og veilys. Kalkyle 5,6''.	Viktig trafiksikringstiltak knyttet til barnehage, idrettsplass og Kalstadheia som har vært etterspurt i lang tid, og hvor vi har flere tomter som ikke er solgt. Finansieres med låneopptak fra Fylkeskommunen. Muligheter for trafiksikringstilskudd.		250		540		540		540
6.5.32	Terapibasseng Caspersensvei (T) - nytt					RÅD	Dialog med Sørlandet Helsepark som har søkt om 300' i driftstilskudd. Politisk sak juni 2016 (48/16 i FS)		Rådmannen ser tilbudet som svært positivt, men finner ikke rom for å gi større tilskudd enn det som i dag brukes til å øke temperaturen i eget basseng (100').		200		200		200		200

6.6 ATTRAKTIVITET: VI SKAL HA MER BESØK

	Tiltak	F L	M K	HP 16- 19	PS	Ansv	Status juni 2016	Forventet igangsetting og Mål 2017 (2018-20)	Rådmannens vurdering	2017		2018		2019		2020	
										I	D	I	D	I	D	I	D
6.6.1	Parkeringsløsninger i sentrum (U/T)			6.6.1	80/15 og 103/16	ETT	Det er behov for å utvide parkeringskapasiteten i sentrum og utarbeide en helhetlig plan.		Sees i sammenheng med utvikling av Rutebilmotma/Kragsgata.								
6.6.2	Bobilparkering på Tjenna (U/T)			6.6.2	64/15	ETT	Noe etter framdriftsplan. Framføring av strømuttak ventes gjennomført før sommersesongen 2016. Inntil videre benyttes betaling med app.	Vurdere sanitæranlegg ift budsjett	Bobilparkeringen er midlertidig, totale kostnader må avklares og evt. etterfinansieres.		-200		-200		-200		-200
6.6.3	Utbedring av steinmoloen og Kanonbrygga på Holmen (U/T)			6.6.4		ETT	Steinmolo og Kanonbrygga på Holmen er i dårlig forfatning. Sees i sammenheng med utbygging av Holmen. Utbedringstiltak avventes. Foreløpig holde området under oppsikt og prioritere årlig vedlikehold.		Skade på steinmoloen og Kanonbrygga på Holmen må utredes nærmere, med tanke på sikkerhet og kostnader. Investeringen utsettes til 2021 av hensyn til handlingsregelen.							5000	
6.6.4	Kommunale kaier (T)			6.6.5		ETT	Arbeidet ligger noe etter progresjon i handlingsplan vedlagt HP 2016-19. Omprioriteringer foretatt som følge av akutte behov. Se handlingsplan for utbedring av kaier.	Tiltak ihht rullert handlingsplan	Vedlikehold av kommunale kaier nedprioriteres av hensyn til andre investeringsbehov. I 2017, se Fiskerihavn.			4 900		800		300	
6.6.5	Støtte til Risør Trebåtfestival (T)			6.6.10	5/15	KUL	Festivalen fikk 300' i ekstrabevilgning i 2016, mens RM innstilte på 150' og årlig nedtrapping. (Festivalen søkte om årlig støtte på 400'.) Det ble lagt 100' fast i ramma til Kultur f.o.m '16.		Tiltaket er vurdert i Kulturplan og støtten bør inngå i fellespotten. Ved overgang til ny styreform lå det i premissene at festivalen skulle være selvbærende på sikt. Rådmannen innstilte i forrige HP/ØP på en gradvis nedtrapping av tilskudd. Tilskuddet kommer som tillegg til 100' som ble lagt fast i ramma til Kultur f.o.m '16.		150		100		50		0

► Handlingsprogram og økonomiplan 2017-2020 side 30

	Tiltak	F L	M K	HP 16- 19	PS	Ansv	Status juni 2016	Forventet igangsetting og Mål 2017 (2018-20)	Rådmannens vurdering	2017		2018		2019		2020	
										I	D	I	D	I	D	I	D
6.6.6	Havneplan (U) - nytt					ETT	Meldt behov for helhetlig havneplan. Arbeidet ikke påbegynt.		Avvente planarbeid ihht intern kapasitet								
6.6.7	Strømforsyning Solsiden (T) - nytt					ETT	Under festivalene må det legges provisoriske forsterkninger for strømforsyningen langs Solsiden som koster arrangørene en del penger. De etterspør bedre permanent strømforsyning til området. Agder Energi Nett skal legge ny kabelgrøft fra Torvet og ut langs Solsiden. I denne anledning bestiller kommunen ekstra trekkerør for å dekke en framtidig strømforsyning til Solsiden.		Kostnadene til dette vil være beskjedne og dekkes over ordinært driftsbudsjett. Etablering av strømforsyningen kan foreløpig kalkuleres til 300', men Rådmannen har ikke funnet rom for investeringen. Både Villvin- og Trebåtfestivalen sparer en del penger på en slik etablering – finansieringen må avklares.	300							
6.6.8	VA Stangholmen (T) - nytt					ETT	Ny og bedre avløpsløsning må etableres grunnet luktproblematikk ved serviceanlegget. Ny kloakpumpestasjon med overføring til Flisvika. Gjennomføres som VA-prosjekt		Dagens løsning er ikke akseptabel. Pumpestasjonen finansieres over VA-området.	2 000							

6.7 ORGANISASJONS- OG TJENESTEUTVIKLING

	Tiltak	F L	M K	HP 16- 19	PS	Ansv	Status juni 2016	Forventet igangsetting og Mål 2017 (2018-20)	Rådmannens vurdering	2017		2018		2019		2020	
										I	D	I	D	I	D	I	D
Rådmannen																	
6.7.1	Egenkapitalinnskudd KLP (T)			6.7.9		RÅD			Finansieres fra fond.	1 500		1 500		1 500		1500	
6.7.2	Kompetanseheving (T)			6.7.10	185/ 15	RÅD	Seniortiltaksmidlene ble i forrige handlingsprogram vedtatt omdisponert til		Kompetanseutvikling er sentralt. Det er behov for å utarbeide overordnede føringer. Konkretiseres i Kompetanseplan. Midler (redusert fra 700') overføres fra ordningen med Seniortiltak.		350		350		350		350
6.7.3	Kriseledelsesplan (U)			6.7.11		ETT	Beredskapstilsyn og beredskapsøvelse i regi av FM gjennomføres i 2016. Revisjon av kommunal beredskapsplan planlegges gjennomført i 2017.	Revidert beredskapsplan	Revidering av planen vil kreve vesentlige interne ressurser.								
6.7.4	Lederutviklingsprogram (T) - nytt					RÅD	Det er behov for å lage et strukturert program for videreutvikling av kommunens ledere.	2017: Lederutviklingsprogram med fastsatte tema og aktiviteter	Rådmannen ser behov for videreutvikling av ledere i kommunen innenfor en fast struktur.		200		200		200		200
6.7.5	Byantikvar (T)					RÅD	Evaluerer utarbeides mai'16. Anbefaling 100% stilling i Risør og Kragerø hver, fremfor å dele en stilling.		Tilskudd fra Riksantikvaren opphører medio 2017. Rådmannen ser ikke rom for å videreføre stillingen uten Riksantikvarens støtte.								
6.7.6	Fullfinansiering av juriststilling (T) - nytt					RÅD	Den vakante juriststillingen ble kuttet med 400' i 2016 budsjett.	2017	Rådmannen ser sterkt behov for å gjenninføre denne stillingen i staben		400		400		400		400
Oppvekst og integrering																	
6.7.7	Kontorer Fargeskrinet barnehage (U) - nytt					BHG	Garderobene er til Idrettslaget Iduns disposisjon, men har ikke vært i bruk til dette siden etablering. Kriterier knytta til bruk av	2017: Utrede løsning for tilfredsstillende antall kontorplasser for pedagoger. 2018: Gjennomføring	Spørsmål om evt. etablering av annet garderobeanlegg må evt. vurderes som eget tiltak. Egen politisk sak.			500					

► Handlingsprogram og økonomiplan 2017-2020 side 32

	Tiltak	F L	M K	HP 16- 19	PS	Ansv	Status juni 2016	Forventet igangsetting og Mål 2017 (2018-20)	Rådmannens vurdering	2017		2018		2019		2020	
										I	D	I	D	I	D	I	D
							arealet og mulighetene for å omdisponere det uklart. Deler av arealet benyttes til provisorisk kontorplass.										
6.7.8	Oppgradering uteleker barnehager (T) - nytt					BHG	Ingen plan for utskifting/oppgradering. Slitasje på eksisterende apparater.	Utarbeide plan for utskifting/oppgradering og gjennomføre tiltak ihht denne.	En viss utskifting er nødvendig for å opprettholde standard i de kommunale barnehagene.	100		100					
6.7.9	Tilbygg vognskjul Hope barnehage (T)					ETT	Vogner tas inn i garderoben ved stengning. Mulig å etablere skur på utsida	2017: Etablert skur for vogner.	Oppbevaringsløsning skal etableres ihht pålegg.	150							
6.7.10	Merkantil ressurs (U/T) -nytt					EBI	Store tilskudd, refusjoner mm (ca. 45 mill./år i nåværende HAB). Behov for å sikre arbeidet med riktig kompetanse og frigjøre ressurser for fagfolk innen helse. Evt. felles funksjon for flere enheter - anslått behov i HAB 50% stilling	2017: etablert merkantil funksjon i HAB og EBI (Enhet for bosetting og integrering)	Rådmannen ser behov for en merkantil ressurs som beskrevet. Den nye enheten (EBI) bør vurdere hvordan dette kan løses innenfor egen ramme og komme tilbake med eventuelle behov senere i perioden.		350		350		350		350
Helse og omsorg																	
6.7.11	Kreftkoordinator (T)			6.5.38		OMS	Kreftkoordinator er operativ, med midler fra Kreftforeningen + 240' skal inn i grunnramma f.o.m 2017		Vi har i 2013-15 fått støtte fra kreftforeningen tilsvarende 40% stilling. Kommunen bør videreføre dette med en sykepleier ansatt i 60% stilling i hjemmetjenesten og 40% som kreftkoordinator. Innarbeides i ramma til OMS f.o.m 2017.		240		240		240		
6.7.12	Etablering av kommunalt hjelpemiddellager (U/T)			6.5.41		ETT	Omtalt i tiltak Kommunale utleieboliger, opprinnelig bevilget brutto 1,5 mill. Utredning pågår og ses i sammenheng med etablering av p-plasser, leiligheter ved Frydenborgsenteret og	Etablere hjelpemiddellager ved Frydenborgsenteret	Bygging av hjelpemiddellager skal iverksettes så snart som mulig. Rasjonell drift avgjørende for å møte de demografiske utfordringene. Gjenstående (1,25 mill) fra tidligere	4 750							

	Tiltak	F L	M K	HP 16- 19	PS	Ansv	Status juni 2016	Forventet igangsetting og Mål 2017 (2018-20)	Rådmannens vurdering	2017		2018		2019		2020	
										I	D	I	D	I	D	I	D
							aktiviteten ved VIRK.		bevilgning overføres.								
6.7.13	Videreføring av styrket tilbud innen rus/psykisk helse (T) - nytt			6.5.42		OMS	Aktivitetstilbud rus/psykisk helse har vært finansiert med midler fra FM. Tilskuddet borfaller fra januar 2017.	Videreføring av aktivitetstilbud	Tiltaket omfatter de dårligst fungerende brukerne innen psykisk helse/rus og har vist seg svært fornuftig og rasjonelt. Statlig satsing på 300 mill kan medføre ekstra tilskudd til feltet.		600		600		600		600
6.7.14	Etablering av KØH-tilbud (T)			6.5.43		OMS	Risør kommune har behov for tilgang til regionalt Kommunalt Øyeblikkelig Hjelp tilbud (KØH) av hensyn til nåværende utfordringer lokalt med legedekning helg/kveld. Forhandlinger med Arendal kommune (vertskommune for regionalt tilbud ved Myratunet).		Dette er et lovpålagt tiltak som iverksettes fra 1.1.2016 via interkommunalt samarbeid i ØA. Tiltaket må kontinuerlig vurderes opp mot kost/nytte versus interkommunalt samarbeid. Nå innenfor en ramme på 1,9 mill.								
6.7.15	Nettilgang på kommunale utleieboliger (U/T) - nytt					ETT	Behov for generell nettilgang på alle kommunale utleieboliger. Uavklart finansiering.	Igangsettes	Omsorgsboliger (Frydenborsenteret o.a.) prioriteres. Forutsetning for å kunne ta i bruk velferdsteknologi.	200							
6.7.16	Mobil pleie (T)			6.3.4	85/10	OMS/ HAB	Hjemmetjenesten er operativ på mobile enheter. Psykisk helse skal kobles på i.l.a 2016. Det vurderes om Habilitering også skal ta det i bruk. Se tiltak Velferdsteknologi.	2017: Psykisk helse og Habilitering operative på mobile enheter.	Det er meget viktig at dette tiltaket kommer i drift. Dette er et tiltak som har potensiale opp mot tjenesteeffektivisering. Dekkes av midler til velferdsteknologi.								
6.7.17	Velferdsteknologi/ Medisinsk utstyr (T)			6.5.46		OMS/ HAB	Digitaliseringsstrategigruppe er etablert. Felles anskaffelse på Agder for velferdsteknologi (OFA). Ulike løsninger tas i bruk fortløpende innenfor ramma med regional koordinering. Utfordringer med å ta løsningene i bruk	Arbeidet er igangsatt i 2016, forventer ytterligere tiltak og progresjon løpende i 2017.	Satsing på velferdsteknologi vil styrke de samlede helse- og omsorgstjenestene, inkludert HAB.	800		500		500		500	

► Handlingsprogram og økonomiplan 2017-2020 side 34

	Tiltak	F L	M K	HP 16- 19	PS	Ansv	Status juni 2016	Forventet igangsetting og Mål 2017 (2018-20)	Rådmannens vurdering	2017		2018		2019		2020	
										I	D	I	D	I	D	I	D
							pga infrastruktur på tjenestestedene som ikke støtter ny teknologi og må fornyes (jfr annet tiltak). Det er også små brukergrupper, noe som forutsetter regionalt samarbeid.										
6.7.18	Utbedring av uteområder ved demensavdelingen Frydenborgsenteret (T)			6.5.48		OMS	Det har så langt ikke vært kapasitet til å igangsette dette med interne ressurser. Behov for ekstern bistand. Ses i sammenheng med etablering av hjelpemiddel-lager og P-plass		Aktivitetstilbud for mennesker med demens er viktig for videreutvikling av tjenesten.								
6.7.19	Stillingshjemler/ressurser (T) - nytt					OMS	Flere brukere med mer omfattende behov gir større press på avdelingene i OMS. Det er behov for mulighet for økt bemanning ved "topper"		Avdelingene må i større grad ha mulighet for ekstra innleie ved krevende tilfeller som f.eks. terminalpleie. Viser til lave KOSTRA-tall for omsorg. Enhetens ramme ble styrket med 350' i 2016, og Rådmannen ser behov for å styrke den ytterligere i perioden.		400		400		400		400
6.7.20	Kjøkkeninnredninger sykehjemmet (T) - nytt					OMS	Svært nedslitte og uhygieniske avdelingskjøkken (7 stk) etter 15 år.	2017: Kjøkkeninnredninger skiftet ut	Bør gjennomføres 2017	600							
6.7.21	Brannvarsling psykiatriboliger (T) - nytt					ETT	De gamle psykiatriboligene har utdatert/manglende brannvarslingsanlegg. Sendt eiendom		Brannsikringstiltak må prioriteres.	200							
6.7.22	Ombygging/ Tilpasning Orreveien (T)			6.5.33	63/14	ETT	Jobbet i prosjektgruppe m. arkitekt. Endrede behov har ført til ønske om å endre og videreutvikle tiltak 6.5.33. Husbanken: dette bør igangsettes med tilskudd i løpet av 2016. Fra 2017 vil	Igangsettes 2016 og ferdigstilles tidlig 2017. Fiansieres ved tilskudd husbanken og låneopptak.	Viktig tiltak pga endret alderssammensetning ved Orreveien RS beboere. Utredning gjennomført med omfattende brukermedvirkning. Vil øke tryggheten, og gi	4 500	-50		-100		-100		-100

	Tiltak	F L	M K	HP 16- 19	PS	Ansv	Status juni 2016	Forventet igangsetting og Mål 2017 (2018-20)	Rådmannens vurdering	2017		2018		2019		2020	
										I	D	I	D	I	D	I	D
							prosjekter med stort kvanta bli prioritert, og et slikt prosjekt som dette vil falle utenfor. Vi vil heller ikke få tilskudd dersom det kun blir den ene leiligheten, (plan A) – da den er i bruk i dag selv om den ikke er til dette formål og holder omsorgsboligstandard. (jfr. tiltak som ligger i 2016)		organisatoriske og kvalitative forbedringer. Tiltaket vil medføre økte leieinntekter.								
6.7.23	Heimen Sandnes (U/T)			6.5.34		ETT	Behov for akutte rehabiliteringstiltak, riving eller nybygg. En leilighet i sporadisk bruk. Brukes også som forsamlingshus. Kort rapport fra fagenhet gjennomført sier noe om tradisjon, behov, muligheter og ønsker. Ikke teknisk vurdert. Rehabilitering av taket kritisk.	Utrede kostnader og muligheter. Eventuelt igangsette arbeidet i 2016 (tak)	Fortløpende vedlikehold må sees i forbindelse med Vedlikeholdsplan kommunal eiendom.								
6.7.24	Boligtilbud uten heldøgns tilstedeværelse (U/T)			6.5.36	63/14	HAB	Meldt behov, sees i sammenheng med totalutredning av omsorgsboliger og nye muligheter til lokalisering. Faglig utredning på individnivå ventes ferdigstilt 2. halvår 2016.	Utredning som oppfølging av boligutredning. Mål: Gode alternativer til døgnbemannede boliger etablert ihht brukernes behov.	Nødvendig tiltak for å møte nye og endrede behov. Utredning som pågår helt nødvendig. Gjennomføring av tiltak; for tidlig å fastslå lokasjon, driftsform mv. Progresjon knytter seg til flere prosjekter, bl.a. mulighet for omsorgsboliger i Helsehuset.								
6.7.25	Båt til bruk ved Sandnes RS (T) - nytt					HAB	Økt satsing på aktivitet, "Blå omsorg", friluftsliv, yngre brukergrupper. Sikre trygghet og bruksvennlighet	Båt kjøpt inn	Nye og yngre brukere, viktig å ivareta sikkerhet og mulighet for aktivitet på alle plan. Forsterket i tilsyn 2016. Enheten må forsøke å dekke tiltaket innenfor egne rammer.	100							

► Handlingsprogram og økonomiplan 2017-2020 side 36

	Tiltak	F L	M K	HP 16- 19	PS	Ansv	Status juni 2016	Forventet igangsetting og Mål 2017 (2018-20)	Rådmannens vurdering	2017		2018		2019		2020	
										I	D	I	D	I	D	I	D
6.7.26	Aktivitet for økonomisk sosialhjelp (U/T)			6.5.29		NAV	Lisand har arbeidsleder i 40% stilling for koordinering av tilbudet. NAV plukker ut deltakere i "Arbeidsparken". Starter tilbud 2. mai 2016 for 10 brukere 4 timer 3 dager/uka. Rundskriv og klarhet i økonomisk kompensasjon for kommunen ventes fra staten. Behov for å øke til arbeidsledelse 1 årsverk + midler til utstyr/materiell	Oppstart av tilbud som driftes av Lisand mai 2016. Base: Prestegata 9. Videreføre og utvide tilbudet i perioden til å også omfatte personer som ikke har arbeidsplikt.	Driftsutgiftene skal dekke lønnsmidler og utstyr/innkjøp, og forventes helt eller delvis dekket av statlige tilskudd. Rådmannen viderefører tiltaket som i 2016, med 300'. Skal tilbudet videreutvikles og økes til full stilling (750') forutsettes statlige tilskudd.		300		300		300		300
6.7.27	Økt bemanning ved NAV sosial (T) - nytt					NAV	Det er (lokalt og nasjonalt) stor økning i antall personer med gjeldsproblemer. Bruk av forvaltningsavtaler vil kunne avhjelpe dette. Økt antall bosatte flyktninger (i 5-årsperioden) gir større press på tjenester knytta til øk. sosialhjelp og tilleggsytelser. Behov for økning med 0,9 årsverk til: gjeldsrådgivning 0,2; økonomisk sosialhjelp flyktning (135) 0,2; merarbeid knyttet til aktivitetsplikt 0,2; Tiltakskoordinator i UngTeam 0,3.	Bedre kapasitet til individuell vurdering og oppfølging for best mulig utnyttelse av virkemidlene.	Det er store utfordringer knytta til NAV sosials område (kategori rød i kommunebarometeret). Rådmannen vil se nærmere på samarbeidsavtalen m/NAV, fordeling stat/kommune, hvordan tilbakeføring av ansvar for flyktning til kommunen slår ut ifht ressursdisponering totalt og muligheter for andre ressurstilganger, som via Kvalifiseringsprogram.		550		550		550		550
6.7.28	Styrket helsestasjon (T)			6.5.31		Helse	Regjeringen varsler ny økning på ca 100' i generell rammeoverføring. Undervisningsopplegg for Psykisk helse barn og unge (jf. punkt 6.4.8 i HP 2016-19) er etablert ved Risør vgs. Undervisning starter i 3., 5. og 7. klasse på	Undervisning i psykisk helse i grunnskole og videregående skole	Rådmannen legger til grunn statlig satsing på tidlig intervensjon bla. via Helsestasjonsarbeidet i budsjettarbeidet for 2017. Læring opp mot livsmestring er meget viktig.								

	Tiltak	F L	M K	HP 16- 19	PS	Ansv	Status juni 2016	Forventet igangsetting og Mål 2017 (2018-20)	Rådmannens vurdering	2017		2018		2019		2020	
										I	D	I	D	I	D	I	D
							barneskolen, samt alle klassene i ungdomsskolen høsten 2017.										
6.7.29	Kommunepsykolog (T) - nytt				49/14	Helse	Det er tidligere tildelt og søkt på nytt om ekstern delfinansiering av stillingen og det holdes av lønnsmidler. Det har hittil ikke lykkets å få kvalifiserte søkere til stillingen.		Rådmannen vil gjøre en kontinuerlig vurdering av finansiering av tiltaket.								
Plan, teknisk, kultur og støttefunksjoner																	
6.7.30	Gamle kommunale eiendomssaker (T)			6.5.13		BYG	Prosjektet pågår.	Avsluttes sommer 2017.	Finansieres fra disposisjonsfond. Ubrukte midler forskyves til 2017.		238						
6.7.31	Oppgradering av kartgrunnlag (T)			6.5.14		BYG	Oppgradering av ortofoto/FKB, skråfoto og historiske kart er ferdigstilt. Nytt høydegrunnlag leveres i mai 2016.	Det bør avsettes en jevnlig investering for oppgradering av kommunens kartgrunnlag kombinert med prosjekter etter behov. Skråfoto og ortofoto bør oppgraderes ca. hvert fjerde år. Øvrig kartgrunnlag må oppgraderes etter behov og er vanskelig å forutsi.	Kartgrunnlag er ferskvare og det er viktig med jevnlig oppgradering.	200		100		300		100	
6.7.32	El-bil til kart- og oppmålingstjenester (T) - nytt					BYG	Ved nyansettelse kan benyttelse av egen bil ikke kreves. El-varebil anskaffes ihht klimasatsing.		Utnyttelse av bilen til også andre oppgaver må vurderes.	300							
6.7.33	Biler og utstyr (T)			6.5.26		ETT	Videreføre tiltak fra rullert handlingsplan (vedlagt)	Videreføre tiltak fra rullert handlingsplan (vedlagt)	El-biler prioriteres der det er mulig.	1 650		860		1 800		3000	
6.7.34	Verksted/brannstasjon (T)			6.5.27	60/15	ETT	Prosjekterer rehabilitering av brannstasjon for lukking av avvik (etappe 1). Byggenemd skal inkluderes i prosessen. Tiltaket utvidet til nytt verksted (2) og kaldt lager (etappe 3). Anleggstart høsten 2016	2017: Ferdigstilt prosjekt.	Prosjekt ihht bystyrets vedtak.								

► Handlingsprogram og økonomiplan 2017-2020 side 38

	Tiltak	F L	M K	HP 16- 19	PS	Ansv	Status juni 2016	Forventet igangsetting og Mål 2017 (2018-20)	Rådmannens vurdering	2017		2018		2019		2020	
										I	D	I	D	I	D	I	D
							med fullføring des. 2017.										
6.7.35	Brann- og ledelys i kommunale bygg (T)			6.5.28		ETT	Behov for utskifting i flere bygninger og sentral styring.		Viktig sikringstiltak som må prioriteres høyt. Prioritere Frydenborgsenteret m/boliger, Tjenna og Politistasjonen	200							
6.7.36	Dokumentasjon av Villvins historie (T) - nytt				95/16	KUL	BS 26.05.2016: BS ber rådmannen vurdere søknad i HP/ØP		Rådmannen vurderer det som et interessant prosjekt, men ser ikke mulighet til å prioritere dette som nytt driftstiltak.		100						
6.7.37	Kunstprosjekt Alfreds Hus (T) - nytt				96/16	KUL	BS 26.05.2016: BS ber rådmannen vurdere søknad i HP/ØP		Rådmannen vurderer det som et interessant prosjekt, men ser ikke mulighet til å prioritere det som nytt driftstiltak.		150						
6.7.38	50% stilling bibliotek (T) - nytt					KUL	For lav bemanning ifht bruk av Risørhuset. Vurderer utvidede åpningstider med vaktordning med frivillige.		Rådmannen ser ikke rom for dette innenfor den økonomiske ramma.		300		300		300		300
6.7.39	Orgel i Søndeled kirke (T) - nytt					KUL	Orgel må spesialbygges for Søndeled kirke.		Det er ikke lagt inn midler til dette tiltaket.								
6.7.40	Nye stoler og gulvdekke i Dikken (T) - nytt					KUL	Stolene må erstattes/repareres, alternativet er å stenge salen.		Rådmannen har ikke funnet rom for investeringen.	350							
6.7.41	Rens av stoler stor sal (T) - nytt					KUL	Tyggis- og saltfjerning i stolene i storesal		Rådmannen har ikke funnet rom for ekstra driftsmidler.		50						50

DEL IV:

ØKONOMIPLAN

7) Investeringsplan for perioden

Avsnittet oppsummerer investeringstiltakene som er foreslått i tiltaksoversikten tidligere, samt behov for andre bevilgninger som følger av tidligere vedtak.

7.1 FORSLAG TIL INVESTERINGSPLAN FOR PERIODEN

På de neste sidene følger en oppstilling av alle forslag til investeringer i perioden. Stort sett alle prosjektene er omtalt i Handlingsprogramdelen, og det følger derfor ikke noen omtale av det enkelte prosjekt i dette kapittelet.

Kolonnene i tabellen viser;

- Tekst/beskrivelse av tiltaket
- Mva-kompensasjonsvurdering av tiltaket
- Brutto investeringskostnad pr år i planperioden
- Andel som finansieres gjennom mva kompensasjon
- Andel som finansieres gjennom tilskudd eller investeringsfond
- Andel som finansieres gjennom låneopptak

► Handlingsprogram og økonomiplan 2017-2020 side 40

Investeringsplan 2017-2020 (i hele 1000)		2 017				2 018				2 019				2 020			
Tiltak	MVA-komp	INV Bto	Mva-komp	Annen fin.	Lån	INV Bto	Mva-komp	Annen fin.	Lån	INV Bto	Mva-komp	Annen fin.	Lån	INV Bto	Mva-komp	Annen fin.	Lån
Nye lekeapparater kommunale barnehager	100 %	100	-20	0	-80	100	-20	0	-80	0	0	0	0	0	0	0	0
Tilpasning/utbygning Orreveien	100 %	4 500	-900	-1 370	-2 230	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Velferdsteknologi/med.utstyr m/infrastr	100 %	800	-160	0	-640	500	-100	0	-400	500	-100	0	-400	500	-100	0	-400
Kjøkkeninnredninger sykehjemmet	100 %	600	-120	0	-480	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Helsehus samordnet helsetj. Kragstgt.	25 %	15 000	-750	0	-14 250	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Omsorgsboliger Kragstgt.	100 %	0	0	0	0	75 000	-15 000	-35 000	-25 000	0	0	0	0	0	0	0	0
Fiskerihavn -liggekai	0 %	2 800	0	-1 500	-1 300	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hollenderskjæret/Hagen	100 %	150	-30	0	-120	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oppdatering av kartgrunnlag	100 %	200	-40	0	-160	100	-20	0	-80	300	-60	0	-240	100	-20	0	-80
Egenkapital KLP	0 %	1 500	0	-1 500	0	1 500	0	-1 500	0	1 500	0	-1 500	0	1 500	0	-1 500	0
Hovedplan V/A	0 %	6 300	0	0	-6 300	4 750	0	0	-4 750	2 250	0	0	-2 250	4 000	0	0	-4 000
Biler og utstyr - Eiendom & Teknisk/VAR	50 %	1 650	-330	0	-1 320	860	-170	0	-690	1 800	-360	0	-1 440	3 000	-600	0	-2 400
IKT barnehager og skoler	100 %	400	-80	0	-320	400	-80	0	-320	400	-80	0	-320	400	-80	0	-320
Utvildelse av Trollstua bhg	100 %	4 000	-800	0	-3 200	4 000	-800	0	-3 200	0	0	0	0	0	0	0	0
Nedgravde renovasjonsløsninger sentrum	100 %	1 000	-200	0	-800	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kontorer Fargeskrinet	100 %	0	0	0	0	500	-100	0	-400	0	0	0	0	0	0	0	0
Vognskjul Hope barnehage	100 %	150	-30	0	-120	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kommunale kaier	0 %	0	0	0	0	0	0	0	0	800	0	0	-800	300	0	0	-300
Bokollektiv Enslige mindreårige flyktninger	100 %	3 500	0	0	-3 500	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Brann og ledelys kom.bygg	100 %	200	0	0	-200	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Båthavner - Utskiftning flytebrygger	0 %	1 000	0	0	-1 000	1 000	0	0	-1 000	1 000	0	0	-1 000	1 000	0	0	-1 000
El-bil Kart & Oppmålingstjenester	100 %	300	-60	0	-240	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nytt næringsområde Hestemyr	0 %	400	0	0	-400	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ladestasjoner El-bil	100 %	1 500	-300	0	-1 200	1 100	-220	0	-880	1 200	-240	0	-960	0	0	0	0
Kommunale utleieboliger	0 %	1 500	0	-600	-900	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Brannvarsling boliger psykisk helse	100 %	200	-40	0	-160												
Trafikksikkerhets-/nærmiljø/friluftstiltak	100 %	400	-80	0	-320	400	-80	0	-320	400	-80	0	-320	400	-80	0	-320
Avløp til Stangholmen	0 %	2 000	0	0	-2 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kommunalt hjelpemiddellager	100 %	4 750	-950	0	-3 800	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nett-tilgang kommunale utleieboliger	0 %	200	0	0	-200	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oppgradering kommunale veier	100 %	1 250	-250	0	-1 000	1 250	-250	0	-1 000	1 250	-250	0	-1 000	1 250	-250	0	-1 000
Sum investeringsplan 2017-2020		56 350	-5 140	-4 970	-46 240	91 460	-16 840	-36 500	-38 120	11 400	-1 170	-1 500	-8 730	12 450	-1 130	-1 500	-9 820
Sum investeringskostnad	171 660	56 350				91 460				11 400				12 450			
Sum mva kompensasjon	-24 280		-5 140				-16 840				-1 170				-1 130		
Sum finansiering tilskudd/fond	-44 470			-4 970				-36 500				-1 500				-1 500	
Lånebehov totalt	-102 910				-46 240				-38 120				-8 730				-9 820
Herav innenfor selvkostområdene	22 225				8 960				5 095				2 970				5 200
Lånebehov eks Selvkostområdene	-80 685				-37 280				-33 025				-5 760				-4 620

Tabell1: Investeringsplan for 2017-2020 med finansiering

7.2 VURDERING AV KOMMUNENS INVESTERINGSAKTIVITET I PERIODEN

Avsnittet er viet noen vurderinger om kommunens aktivitetsnivå på investeringssiden i perioden

7.2.1 Aktivitetsnivå – oppsummert

Tabellen under viser investeringsaktiviteten oppsummert. Når vi tar med alle tiltak vil total investeringsaktivitet i perioden være totalt kr. 171,6 millioner.

Finansiering av investeringsplanen	Totalt	2017	2018	2019	2020
Sum investeringskostnad	171 660	56 350	91 460	11 400	12 450
Sum finansiering mva-kompensasjon	-24 280	-5 140	-16 840	-1 170	-1 130
Sum finansiering tilskudd/fond	-44 470	-4 970	-36 500	-1 500	-1 500
Sum finansiering Lån	-102 910	-46 240	-38 120	-8 730	-9 820
Herav innenfor selvkostområdene	22 225	8 960	5 095	2 970	5 200
Lånebehov eks. Selvkostområdene	-80 685	-37 280	-33 025	-5 760	-4 620

Tabell 2: Investeringsnivå oppsummert.

Gjennomsnittlig investeringsaktivitet pr. år blir kr.42,91 millioner dersom vi tar med alle prosjektene i planen.

Lånebelastning i perioden utenom VAR² er totalt kr. 80,68 millioner, noe som gir en snitt i perioden på kr. 20,17 millioner pr. år. Summen av avdrag i planperioden er på 89,65 mill, som gir et snitt pr år på 22,41 mill. Dersom man tar snitt avdrag og reduserer med 10 % (2,24 mill) ser vi at aktiviteten i planperioden ligger akkurat innenfor handlingsregelen som vi styrer etter.

Finansieringsoversikt i investeringsplan	Totaler	2017	2018	2019	2020
Brutto investeringskostnad	171 660	56 350	91 460	11 400	12 450
Behov lånefinansiering	102 910	46 240	38 120	8 730	9 820
Herav innefor selvkostområdene VAR	-22 225	-8 960	-5 095	-2 970	-5 200
Lånebehov eksklusive selvkostområdene	80 685	37 280	33 025	5 760	4 620
Budsjettert avdrag i planperioden	89 650	20 100	22 000	23 050	24 500
Handlingsregel (10%)	8 965				
Maks grense for låneopptak i planperiode	80 685				
Avvik mot handlingsregel i planperioden	0				

Tabell 3: Lånefinansiering vurdert opp mot Handlingsregel

Handlingsregelen ble vedtatt i bystyret i sak 88/2011 ifm budsjettbehandlingen for 2012 og lyder som følger: «Innenfor en planperiode (4 år) skal ikke netto låneopptak i snitt pr. år overstige den sum som er betalt i avdrag siste regnskapsår minus 10 %. Det forutsettes at inneværende planperiode gradvis styres mot å innfri regelens intensjon. Investeringer innenfor selvkostområdene omfattes ikke av regelen.»

Rådmannen tilstreber å tilpasse investeringsnivået etter vedtatt handlingsregel, men ser at reglen har sine svakheter som gjør det vanskelig å være konsekvent. Eksempelvis ved investeringer i boligområder eller næringsområder hvor investeringskostnadene tas ved opparbeidelse/anskaffelse av arealene, mens salgsinntektene kan strekke seg langt ut over planperioden.

² Vann, avløp og renovasjon, også kalt selvkostområdene

Handlingsregelen tar kun hensyn til netto låneopptak, og ikke netto effekt på driftsregnskapet. Følgelig vil investeringer som f.eks. gir rente og avdragskompensasjon og som ikke gir vesentlig innvirkning på netto kapitalkostnad, ikke hensyntas i handlingsregelen.

Rådmannen har også i denne planperioden hatt en krevende prioriteringsjobb for å redusere investeringsnivået, og samtidig skape handlingsrom for å kunne få gjennomført nødvendige investeringer for å sikre utviklingen.

Mange av tiltakene i investeringsplanen er tiltak som er høyst nødvendig, og noen pålagt gjennom pålegg, og har ikke kunne tas bort.

I Handlingsprogrammet vises det alle tiltak som er spilt inn til investeringsplanen, hvor de tiltakene som ikke er prioritert inn er merket med røde tall.

Rådmannen bør ha litt handlingsrom ved vurdering av investeringsplanen ifht handlingsregelen, men anser prinsippet som meget viktig for å få ned lånegjelden og investeringsnivået over tid.

Rådmannen har måtte øke avdragsbelastningen utover i planperioden. Delvis er dette gjort for å komme innenfor handlingsregelen, men også som et viktig tiltak for å innarbeide økt kapitalkostnadsbelastning i driften og øke takten på nedbetalingen av lånene.

Hvert av satsningsområdene i kommuneplanen er delt inn i flere delmål, og hver enkelt investering er plassert innenfor en kategori. Oversikten over disse ligger i handlingsprogrammets tabell over alle tiltakene.

7.2.2 Effekt på drift

Investeringene over påvirker driftsnivået på flere måter. En investering kan medføre økte inntekter i form av husleie eller leie av båtplass, eller den kan medføre effektivisering ved at oppgradering av bygg eller annen infrastruktur gjør vedlikehold enklere. På den annen side kan en investering også medføre økte driftsutgifter dersom investeringen medfører at et kommunalt tilbud økes, som f.eks. ved bygging av ny barnehage for å øke antall barnehageplasser.

Effektene som er nevnt over, er ofte vanskelige å tallfeste. I de tilfellene effekten ansees for vesentlig, er den omtalt under det enkelte tiltak tidligere i handlingsprogrammet.

I tillegg til effektene over, vil alle investeringene (utenom investeringer i selvkostområdene) påvirke driftsnivået i form av kapitalkostnader.

	2017	2018	2019	2020
1 Lånemasse 1/1	636 213 000	662 265 000	679 329 000	666 434 000
2 Av dette tilhører VAR	119 334 000	123 229 000	123 112 000	120 762 000
3 Lånebehov totalt ila året	46 240 000	38 120 000	8 730 000	9 820 000
4 Lånebehov eks. selvkostområdene	37 280 000	33 025 000	5 760 000	4 620 000
5 Avdrag forutsatt 30 år	20 188 000	21 056 000	21 625 000	21 195 000
6 Samlet avdrag selvkost	5 065 000	5 212 000	5 320 000	5 308 000
7 Rente	1,94 %	2,21 %	2,21 %	2,64 %
8 Rentebelastning inkl. VAR	19 334 000	18 812 000	17 079 000	18 619 000
9 Samlet rente selvkost	1 989 000	2 290 000	2 267 000	2 763 000
11 SUM virkning på driftsbudsjettet	32 468 000	32 366 000	31 117 000	31 743 000
12 Endring fra året før	787 000	(102 000)	(1 249 000)	626 000
13 Endring fra 2016	787 000	685 000	(564 000)	62 000

Tabell 4: Konsekvenser av investeringsnivået.

Tabellen over forsøker å synliggjøre utvikling i kapitalkostnadene i perioden 2017 til 2020.

Tabellen gir ellers oversikt over følgende:

1. Forventet lånemasse pr 1/1 hvert år, forutsatt at investeringer skjer etter planen.
2. Hvor mye av lånemassen som er knyttet til VAR områdene, og dermed teoretisk ikke belaster kommunens øvrige regnskap med kapitalkostnader.
3. Forventet lånebehov i perioden – ref. Tabell 2.
4. Lånebehov eks. lån til VAR områdene.
5. Forventet avdrag på lån, gitt 30 år avdragstid.
6. Avdrag som kan belastes VAR / selvkostområdene.
7. Forventet flytende lånerenter (3 måneders NIBOR tillagt margin)
8. Anslag på totale rentekostnader pr år
9. Andel av rente som dekkes fra selvkostområdene
10. Forventet endring i rentekompensasjon som følge av nye tiltak i planperioden.
11. Samlet virkning på driftsbudsjettet av kommunens investeringer.
12. Endring i pkt. 11 fra år til år.
13. Endring i pkt. 11 fra 2016 til hvert enkelt år i perioden.

De senere år har rådmannen sett at anslagene på avdragsutgiftene som beregnes i økonomiplanen blir for lave når man går inn i budsjettfasen. Dette skyldes delvis at man i økonomiplanen vurderer utviklingen på en enklere måte enn i budsjettarbeidet, hvor man går dypere inn i de enkelte lånene og også prøver å ta høyde for minimumsavdragsordningen.

Rådmannen har i kommende planperiode økt avdragsutgiftene inn i rammene mer enn det som fremkommer av oversikten i tabell 4. Dette medfører at det er mindre sjanse for at rammene som tildeles i økonomiplanen vil avvike mye når det kommer til budsjettfasen.

Det vurderes også som positivt at man legger opp til en høyre avdragskostnad i planperioden, da det innebærer at den høye gjelden vår også betales ned raskere enn ved å kun holde det til et minimum.

8) Driftsrammer for perioden

Kapittelet omhandler de felles inntekter og utgifter som legges til grunn for økonomiplanen, samt driftsrammer for hver enkelt enhet i perioden. Det er lagt mest vekt på konsekvensene for det første året i perioden – 2017, men også videre drift i perioden er omtalt.

Rammene i 2017 er beregnet med bakgrunn i opprinnelige budsjetterammer vedtatt for 2016. Driftsrammene baserer seg på de investeringer som er omtalt i kapittel 7) og de tiltak som ligger i handlingsprogrammet.

8.1 ØKONOMISKE KONSEKVENSER AV TILTAK I HANDLINGSPROGRAMMET

Handlingsprogrammet tar for seg både driftstiltak og investeringstiltak, herunder også driftstiltak uten økonomiske konsekvenser som man kan se under kapittelet «handlingsprogram 2017-2020». I dette kapittelet tar vi kun for oss driftstiltakene som har økonomisk konsekvens for enhetenes rammer i planperioden.

Driftskonsekvensene av tiltak som er omtalt og foreslått i handlingsprogrammet er vist i tabellen under:

Tiltak	Ansv	Drift 2017	Drift 2018	Drift 2019	Drift 2020
Videreutdanning av lærere: KFK (Kompetanse for kvalitet) (T)	RÅD	300	300	300	300
Realfagsatsing i barnehager og skoler (T)	RÅD	150	0	0	0
Veiledning for nytilsatte og nyutd. lærere og barnehagelærere (T)	RÅD	180	60	60	0
Kompetanseheving (T) - (tidligere seniortiltak)	RÅD	350	350	350	350
Kompetanseheving i kommunale barnehager (T)	BHG	0	50	0	50
Hollenderskjæret/Hagen	RÅD	100		0	
Språkløyper, lese- og skriveopplæring (T)	GS	50	50	50	50
Kreftkoordinator (T) - nytt	OMS	240	240	240	240
Videref. P1415 styrket tilbud rus/psykisk helse (T) - nytt	OMS	600	600	600	600
Legestilling tilknyttet Frydenborgsenteret (T)	OMS	600	600	600	600
Stillingshjempler/ressurser (T) - nytt ("økt grunnbemanning")	OMS	400	400	400	400
Aktivitet for økonomisk sosialhjelp (U/T)	NAV	300	300	300	300
Gamle kommunale eiendomssaker (T)	BYG	238	0	0	0
Ombygging/Tilpasning Orreveien (T)	ETT	-50	-100	-100	-100
Bobilparkering på Tjenna (U/T)	ETT	-200	-200	-200	-200
Vedlikehold kommunale bygg (T)	ETT	1 000	1 000	1 500	1 500
Miljøfyrtårnsertifisering (T)	GS	80	80	80	80
Klimaregnskap (T) - nytt	ETT	55	55	55	55
Støtte til Risør Trebåtfestival (T)	KUL	150	100	50	0
Styrke Rådmannens stab (T) (juriststillingen)	RÅD	400	400	400	400
Lederutvikling	RÅD	200	200	200	200
Vormliveien	ETT	250	540	540	540
Buvikveien	ETT	1 450	1 450	1 450	1 450
Anleggsbidrag Buvikveien fra HOLMEN	ETT	0	0	-1 800	-2 700
Aktiv på dagtid	NAV	70	100	100	100
Sum totalt i perioden		6 913	6 575	5 175	4 215

Tabell 5: Økonomiske konsekvenser av forslag til tiltak i handlingsprogrammet og justering av drift i perioden.

Totalt sett utgjør driftstiltakene kr. 6,91 mill i 2017.

Enkelte av tiltakene representerer permanent økning av driftsbudsjettet i enkelte tjenester, og fører på denne måten til en endring av fordeling av driftsrammer. Andre tiltak er mer avgrensede prosjekter, som kan foreslås dekkes fra fond, eller mellomfinansieres fra fond.

Rådmannen har i planperioden 2017-2020 kun foreslått at avslutning av prosjektet «Gamle kommunale eiendomssaker» skal dekkes fra disposisjonsfond som følge av

vedtak fattet i handlingsprogram 2015-2018. Tiltaket «Frisklivsatsning» og «styrking av psykisk helse» som har ligget i Handlingsprogrammet de siste årene er fra budsjettåret 2016 innarbeidet i enhetenes rammer.

Tiltakene «Kreftkoordinator» og «Legestilling ved Frydenborgsenteret» ligger i Handlingsprogrammet også i denne planperioden. Disse innarbeides i enhetenes driftsrammer ila 2016 ifm ansettelser, og burde derfor vært tatt ut av tiltakene og lagt på rammene i dette handlingsprogrammet. Tiltakene kan følgelig ikke kuttes fra planen uten at man dermed også tar bort finansieringen fra den tilhørende driftsenheten.

8.2 FELLESOMRÅDENE

Fellesområdene samler alle kommunens felles inntekter og utgifter. Dette er i hovedsak inntekter fra skatter og rammetilskudd, finansinntekter, samt forskjellige tilskuddsordninger.

På utgiftssiden er kapitalkostnadene knyttet til kommunens gjeld størst. I tillegg kommer avsetninger til lønn og pensjon, lærlinger og lignende som senere fordeles ut på de enhetene som belastes med kostnadene.

8.2.1 Forutsetninger

Renter

Kommunen forholder seg til forskjellige renter i budsjettet. De forskjellige rentene avviker fra hverandre i størrelse og utvikling, men er selvfølgelig påvirket av de samme trendene.

Når det gjelder kommunens innskuddsrente i bank, har kommunen en bankavtale med 0,9 % påslag på 3 mnd NIBOR som rentebetingelser. Anbefalinger fra Finansinnkjøp AS er lagt til grunn som grunnlagsrente. Grundigere analyser vil legges til grunn ved budsjettutarbeidelsen på høsten.

Det er lagt til grunn en gjennomsnittlig likviditet i perioden med basis de siste års finansforvaltning og nedgående trend i likviditeten.

	2017	2018	2019	2020
Rente (est. 3 mnd NIBOR)	0,94 %	1,16 %	1,16 %	1,59 %
Margin på innskudd	0,90 %	0,90 %	0,90 %	0,90 %
Innskuddsrente	1,84 %	2,06 %	2,06 %	2,49 %
Gjennomsnittlig likviditet	kr 55 000 000	kr 50 000 000	kr 45 000 000	kr 45 000 000
Renteinntekter	kr 1 012 000	kr 1 030 000	kr 927 000	kr 1 120 500

Tabell 6: Innskuddsrente og renteinntekter

Når det gjelder lånerenter, har kommunen flere lån med forskjellige betingelser. Omtrent 43 % av lånene løper til flytende rente fordi kommunen har inngått rentebindingsavtaler for å begrense sårbarheten ved rentesvingninger på kommuneøkonomien.

Rentebytteavtale	Avtaletype	Beløp	Betingelse	Løpetid
Nordea 1 (2008)	Fast til flytende	100 000 000	4,81 %	november 18
Nordea 3 (2012)	Fast til flytende	49 645 000	3,47 %	mars 21
Nordea 2 (2011)	Fast til flytende	35 542 000	3,26 %	desember 18
Nordea 4 (2014)	Fast til flytende	56 711 000	2,21 %	september 21
DNB 6 (2011)	Fast til flytende	100 000 000	4,10 %	mars 17
Sum rentebytteavtaler		341 898 000		

Tabell 7: Oversikt over kommunens rentebindinger på lån.

Disse rentebytteavtalene medfører at store deler av kommunens gjeld er tilnærmet upåvirket av renteendringer på mellomlang sikt. Begge de «dyreste» avtalene utløper i planperioden. Det er lagt til grunn at NORDEA1 på kr.100 mill bindes videre i en ny rentebindingsavtale ved refinansiering i 2018, men da trolig til en lavere rente. DNB 6 som utløper i 2017 vil opphøre og gå over til flytende rente knyttet opp mot 3 måneders NIBOR renter.

Effekten av disse forventes å slå positivt ut for kommunens rentekostnader i 2018 og 2019 som man kan se av tabellen under.

Det er også lagt til grunn at alle nye låneopptak tas i flytende renter. Dette vil bli vurdert ved hvert enkelt låneopptak sett opp mot vektingen fast og flytende renter, og durasjonen på de resterende rentebindingene, opp mot Finansreglementet vårt.

Tabellen under viser underlaget for beregning av rentekostnader i økonomiplanen.

	2016	2017	2018	2019	2020
Lånemasse 1/1	615 243 000	636 213 000	662 265 000	679 329 000	666 434 000
Nordea Swap	5 110 000	5 110 000	5 110 000	3 000 000	3 000 000
DnB Swap	4 102 500	4 102 500	-	-	-
Nordea Swap	1 722 682	1 722 682	1 722 682	1 722 682	1 722 682
Nordea Swap	1 265 295	1 265 295	1 265 295	1 265 295	1 265 295
Nordea Swap	1 423 446	1 423 446	1 423 446	1 423 446	1 423 446
Sum bundne rentekostnader	13 623 923	13 623 923	9 521 423	7 411 423	7 411 423
Sum bundne lån	341 898 000	341 898 000	341 898 000	341 898 000	241 898 000
Lån Flytende (lånemasse-bundne lån)	273 345 000	294 315 000	420 367 000	437 431 000	424 536 000
Rente flytende	2,00 %	1,94 %	2,21 %	2,21 %	2,64 %
Sum flytende rentekostnader	5 466 900	5 709 711	9 290 111	9 667 225	11 207 750
Rentekostnad inkl. VAR	19 091 000	19 334 000	18 812 000	17 079 000	18 619 000

Tabell 8: Lånerenter

Som tabellen viser er rentekostnaden totalsummen av renter på de faste avtalene, og andel flytende lån multiplisert med et anslag på renteutvikling i perioden.

Det fremkommer at når rentebindingene går ut vil også renteutgiftene reduseres utover i perioden. Lånegjelden vokser opp mot 679,3 mill i 2019, hvor da også flytende rente vil utgjøre ca 64 % av porteføljen og følgelig tangere opp mot hva vi har anledning til gjennom Finansreglementet. Denne utviklingen må derfor nøye vurderes opp mot framtidsutsiktene i kapitalmarkedene utover i perioden.

Pensjon

Pensjonskostnadene i kommunene er varslet å øke betydelig i årene som kommer.

Det akkumulerte premieavviket er betydelig i Risør kommune, og en større andel av våre frie midler vil fremover gå med til å dekke inn den amortiserte kostnaden vi skyver foran oss. Rådmannen har i budsjettene for 2015 og 2016 gjort kommunen uavhengig av premieavviksinntekten og forberedt driften på de økende amortiseringskostnadene som det akkumulerte premieavviket vil gi.

Rådmannen har bevisst predikert om problematikken rundt premieavviksinntekten og den eskalerende amortiseringskostnaden de senere år. Dette har bystyret tatt på alvor og støttet opp om ved å bygge opp et eget disposisjonsfond for premieavviket, og latt rådmannen innarbeide tiltakene i driftsbudsjettene.

Rådmannen kan som følge av dette allerede i 2016 kunne del-betale pensjonspremiene med opparbeidet premiefond, som igjen vil gi positivt utslag på den løpende likviditeten til kommunen. Rådmannen vil ved hjelp av disposisjonsfondet også lettere kunne styre amortiseringskostnadenes effekt på enhetenes driftsrammer i kommende budsjettperioder.

Utbytte Agder Energi

Kommunen har en relativt stor eierpost i selskapet, og utbytte er og har vært en betydelig inntekt for kommunen.

Rådmannen har i planperioden videreført ordningen som ble vedtatt i 2013 hvor vi legger til grunn et «fast» utbytte fra selskapet, og balanserer avviket mot disposisjonsfondet hvert år.

Rådmannen foreslår at Risør kommune budsjetterer med et overskudd i selskapet på kr. 700 millioner pr år i perioden. Med en eierandel på 1,17 %, vil dette gi en inntekt for kommunen på kr. 6 786 000,- pr. år. Beløpet er ikke justert for deflator eller inflasjon.

	2016	2017	2018	2019	2020
Andel	1,17 %	1,17 %	1,17 %	1,17 %	1,17 %
Resultat	700 000 000	700 000 000	700 000 000	700 000 000	700 000 000
Utbyttegrunnlag*	580 000 000	580 000 000	580 000 000	580 000 000	580 000 000
Utbytte Risør	-6 786 000	-6 786 000	-6 786 000	-6 786 000	-6 786 000

Tabell 9: Utbytte fra Agder Energi – forslag til budsjett.

* Utbyttegrunnlaget utgjør 400 mill pluss 60 % av overskytende av resultatet.

Dette vil bety at dersom resultatet i Agder Energi AS varierer som vist under, vil avvik mellom budsjett og faktisk utbetalt kunne føres mot/dekkes av fond.

Utbyttevurdering	Alt 1	Alt 2	Alt 3	Alt 4	Alt 5
Andel	1,17 %	1,17 %	1,17 %	1,17 %	1,17 %
Restultat	600 000 000	650 000 000	700 000 000	750 000 000	800 000 000
Utbyttegrunnlag	520 000 000	550 000 000	580 000 000	610 000 000	640 000 000
Budsjettert utbytte	-6 786 000	-6 786 000	-6 786 000	-6 786 000	-6 786 000
Utbetalt utbytte	-6 084 000	-6 435 000	-6 786 000	-7 137 000	-7 488 000
Avsetning til fond	0	0	0	-351 000	-702 000
Bruk av fond	702 000	351 000	0	0	0

Tabell 10: Utbytte fra Agder Energi AS – eksempler på ulike scenario for utbytteinntekt.

Som eksempelet over viser, vil et resultat på under ca kr. 700 mill. i selskapet føre til bruk av fond, mens et resultat på over 700 mill. vil føre til avsetning til fond.

Lønnsoppgjør

Handlingsprogrammet legges i 2017 kroner og justeres ikke for lønns og prisvekst utover i perioden. Skatt og rammetilskudd fra staten baseres på de samme forutsetninger. Det er ikke lagt inn forutsetninger for lønnsutvikling i perioden 2018-2020, og lønnsavsetningen som er beregnet for å dekke oppgjøret i 2017 videreføres derfor i hele perioden.

Lønnsoppgjøret i 2017 er her budsjettert med en lønnsvekst på 2,4 %. Planen setter av kr. 6 000 000,- til neste års lønnsoppgjør som er et mellomoppgjør.

Tallene for skatt og rammetilskudd er justert med samme lønnsvekst i deflator.

Deflator

Hele økonomiplanen er lagt i 2017 kroner. For å oppjustere tallene fra 2016 til 2017 – kroner, er det lagt til grunn en deflator på 2,5 %. Denne består av en lønnsvekst på 2,4 % og en prisvekst på 2,8 %. Skatt og rammetilskudd er oppjustert med denne deflator.

Endelig deflator blir ikke kjent før i statsbudsjettet for 2017 og inneholder dermed en liten usikkerhet.

Eiendomsskatt

Risør kommune innførte eiendomsskatt i 2003, og var forpliktet til å justere takstene etter 10 år. I budsjettet for 2013 ble det gjort en kontorforretning som innebar at en kostbar re-taksering av alle eiendommene kunne unngås, og eiendomsskattegrunnlaget ble økt med 10 %. Samme prosess ble gjort ifm budsjettene for 2014, 2015 og 2016. Takstene er ikke endret i planperioden. Summene er basert på 2016 budsjett og en estimert økning på kr.100.000 pr år fordi det bygges flere eiendommer som ilegges eiendomsskatt.

Rådmannen registrerer at eiendomskattetakstene etter 4 år med kontorjustering på 10 % nå nærmer seg en øvre grense på takst i forhold til omsetningsverdi på eiendommene. Rådmannen må følgelig vurdere hvordan eiendomsskatten skal håndteres videre i planperioden, for å unngå en utvikling i feil retning som vil medføre mye støy og administrasjon. Rådmannen vil trolig legge frem en sak til politisk behandling i planperioden med forslag til hvordan eiendomsskatten skal skrives ut fremover.

8.2.2 Felles inntekter og utgifter

Tabellen under viser det kommunen har av felles inntekter og utgifter. Inntekter er i hovedsak inntekter fra skatt og rammetilskudd, forskjellige finansieringsordninger, eiendomsskatt og finansinntekter. På utgiftssiden finner vi stort sett finanskostnader, med renter og avdrag som de største postene.

	Oppr. budsjett 2016	Prognose 2016 rev. Bud	2017	2018	2019	2020	
Felles inntekter og utgifter							
Kompensasjon fra Husbanken	-2 977 000	-2 977 000	-2 667 000	-2 723 000	-2 674 000	-2 790 000	1
Reform 97	-377 000	-377 000	-218 000	0	0	0	2
Motpost kalk.renter VAR området	-3 002 000	-3 002 000	-1 989 000	-2 290 000	-2 267 000	-2 763 000	3
Rammetilskudd fra staten	-167 351 000	-168 242 000	-178 395 000	-180 037 000	-181 815 000	-183 597 000	4
Inntektsutjevning	-33 378 000	-30 264 000	-31 265 000	-31 265 000	-31 265 000	-31 265 000	4
Skjønnsmidler	-1 400 000	-1 400 000	-1 300 000	-1 200 000	-1 100 000	-1 000 000	6
Distriktstilskudd	-8 275 000	-8 275 000	-7 066 000	-7 096 000	-7 096 000	-7 096 000	4
Trekk		0	56 000	56 000	56 000	56 000	7
Skatt på formue og inntek	-148 117 000	-151 396 000	-156 094 000	-156 094 000	-156 094 000	-156 094 000	5
Eiendomsskatt	-19 353 000	-19 353 000	-19 453 000	-19 553 000	-19 653 000	-19 753 000	8
Eiendomsskatt (verk og bruk)	-1 060 000	-1 060 000	-1 120 000	-1 130 000	-1 140 000	-1 150 000	8
Motpost avskrivninger (kun VAR)	-5 321 000	-5 321 000	-5 065 000	-5 212 000	-5 320 000	-5 308 000	3
Sum frie inntekter	-390 611 000	-391 667 000	-404 576 000	-406 544 000	-408 368 000	-410 760 000	
Finansinntekter							
Renteinntekter	-1 380 000	-1 380 000	-1 012 000	-1 030 000	-927 000	-1 120 000	9
Renteinntekter fordringer	-100 000	-100 000	-150 000	-150 000	-150 000	-150 000	10
Utbytte Agder Energi AS	-6 786 000	-6 786 000	-6 786 000	-6 786 000	-6 786 000	-6 786 000	11
Mottatte avdrag Tjenna bh	-10 000	-10 000	-5 000	0	0	0	12
Sum finansinntekter	-8 276 000	-8 276 000	-7 953 000	-7 966 000	-7 863 000	-8 056 000	
Samlede inntekter ramme 9	-398 887 000	-399 943 000	-412 529 000	-414 510 000	-416 231 000	-418 816 000	
Finanskostnader							
Bankgebyrer	100 000	100 000	150 000	150 000	150 000	150 000	13
Internkjøp- kun mot 17900	84 000	84 000	84 000	84 000	84 000	84 000	15
Renteutgifter	19 350 000	19 350 000	19 343 000	18 825 000	17 092 000	18 634 000	9
Overkurs 2004	908 000	908 000	908 000	908 000	908 000	908 000	14
Betalte avdrag	19 710 000	19 710 000	20 100 000	22 000 000	23 050 000	24 500 000	9
Avskrivninger tilskudd vann	0	0	71 000	71 000	54 000	53 000	
Avskrivninger ansvar 184	0	0					
Bruk av disposisjonsfond	-936 000	-936 000	-238 000	0	0	0	16
Avsetninger til disp fond.	0	0	0	0	0	0	
Sum finanskostnader	39 216 000	39 216 000	40 418 000	42 038 000	41 338 000	44 329 000	
Til fordeling drift	-359 671 000	-360 727 000	-372 111 000	-372 472 000	-374 893 000	-374 487 000	

Tabell 11: Felles utgifter og inntekter i perioden

Videre kommenteres den enkelte linje i tabellen over med referanse til punktet til høyre i tabellen.

1. Kompensasjon fra Husbanken

Kommunen mottar rente og avdragskompensasjon fra Husbanken på investeringer som inngår i forskjellige statlige ordninger.

Kommunen mottar rentekompensasjon innenfor 3 ordninger; omsorgsboliger, skolebygg og kirkebygg, og avdragskompensasjon for Omsorgsboliger og sykehjemsplasser. Prognosene er basert på samme forutsetninger som i budsjettet for 2016 da det ikke er kommet inn nye investeringer i ordningen. Basis for rentekompensasjonen er gjennomsnittlig rente statsveksler med løpetid på 0-3 måneder, tillagt 0,5 %. Det er lagt til grunn en snittrente i 2017 på 1 %, og med en økning på 0,2 % hvert år utover i planen.

	2017	2018	2019	2020
Renteforutsetning	1,00 %	1,20 %	1,40 %	1,60 %
<i>Kompensasjonsordning</i>				
Omsorgsboliger/sykehjem	311 976	348 443	376 268	395 449
Skolebygg	92 268	95 819	94 401	88 016
Kirkebygg	18 797	20 287	21 020	20 996
Pågående prosj	83 847	98 347	112 090	125 076
<i>Sum rentekompensasjon</i>	506 889	562 895	603 778	629 536
Avdragskompensasjon	2 160 689	2 160 690	2 160 690	2 160 690
SUM	2 667 578	2 723 585	2 764 468	2 790 226

Nye oppdaterte prognoser fra Husbanken forventes til budsjettprosessen.

2. Kompensasjon for Reform -97

Ifm. reform 97 ble kommunen pålagt å gjøre enkelte investeringer. Staten dekker rentene på lån til investeringene gjennom rentekompensasjon i 20 år. Risør kommune vil motta kompensasjon tom. 2017. Beløpene reduseres hvert år i takt med en forventet nedbetaling av lånene. Inntekten er dermed tatt bort fra 2018.

3. Føringer mot VAR / selvkostområdene

Alle investeringer i VAR områdene skal dekkes av selvkost. Det betyr at kapitalkostnader knyttet til lån som finansierer investeringer i vann og avløp skal dekkes av avgifter. I og med at kommunens totale rente- og avdragskostnader føres samlet, kompenseres fellesområder med en intern overføring fra selvkostområdene. Tabellen viser to summer pr år.; en for samlet avdragskompensasjon (avskrivninger) og en for samlet rentekompensasjon³.

4. Overføringer fra staten – Skatt og rammetilskudd

Summene er hentet fra Tabell 1 i avsnitt 5.5.

5. Skatt på formue og inntekt

Summene er hentet fra Tabell 1 i avsnitt 5.5.

6. Skjønnsmidler

Fylkesmannen mottar hvert år en pott som deles ut som skjønnsmidler til kommuner med spesielle utfordringer som ikke hensyntas i inntektssystemet. Risør kommune har mottatt mellom 1 og 1,7 mill. i slike skjønnsmidler de siste

³ Rentekompensasjonen er basert på gjennomsnittlig rente på 5-årige swaprente +0,5 %.

årene. Rådmannen har i planperioden vurdert at kommunen vil få en reduksjon i skjønnstilskuddet som følge av nedtrappingen av trekket i rammetilskuddet, knyttet til redusert arbeidsgiveravgiftssats.

7. Trekk

For å korrigere de generelle driftsrammene som deles ut til enhetene for spesielle ordninger eller satsinger som skal kanaliseres til bestemte enheter, trekkes disse midlene ut av rammen til fordeling. For perioden 2017-2020 dreier dette seg om følgende satsninger;

Særskilt satsning i kom.prp	2017	2018	2019	2020
Gratis kjernetid 3 åringer	56 000	56 000	56 000	56 000
SUM	56 000	56 000	56 000	56 000

Tabell 12: Varslede satsningsområder i kommuneproposisjonen for 2017 særfordelt i rammetildelingen.

Satsningen på Rus med 300 mill i 2017 skal trolig fordeles etter delkostnadsnøkkelen for sosialhjelp som ikke foreligger før i Statsbudsjettet, og derfor har vi ikke kunnet gjøre noen særfordeling på dette i økonomiplanen. Satsningen på Helsestasjon og skolehelsetjenester ble særskilt fordelt tidligere år, og er nå innarbeidet i rammene i Helse & sosial, og skal dermed ikke legges på rammene igjen i 2017-2020 med mindre satsningen styrkes ytterligere i statsbudsjettet.

8. Eiendomsskatt

Budsjettet for eiendomsskatt er kommentert tidligere i avsnitt 8.2.1 om forutsetninger.

9. Renteinntekter, renteutgifter og avdrag

Budsjettet for renteinntekter og renteutgifter er kommentert i avsnitt 8.2.1 om forutsetninger. Når det gjelder avdrag er disse omtalt i avsnitt 7.2.2 om investeringenes effekt på drifta.

10. Renteinntekter fordringer

Risør kommune krever inn renter for fordringer som ikke blir betalt til forfall. Dette budsjetteres med et beløp som basert på inntekten de siste årene.

11. Utbytte Agder Energi

Budsjettet for utbytte er omtalt tidligere i avsnitt 8.2.1 om forutsetninger.

12. Avdrag Tjenna barnehage

Risør kommune har gitt et lån til Tjenna barnehage som betales ned med kr. 10 000,- hvert år og er ferdig nedbetalt i 2017.

13. Bankgebyrer

Budsjettet dekker gebyrer som følger av vår bankavtale og andre bankomkostninger knyttet til felles drift.

14. Overkurs 2004

Risør kommune kjøpte seg ut av en rentebytteavtale i 2004. Summen nedskrives over 27 år, og vil derfor være en utgiftspost tom. 2031.

15. Internkjøp

Det budsjetteres med en overføring til Enhet for Eiendom og Tekniske Tjenester og enhet for Plan & Byggesak på til sammen kr. 84 000,- for administrasjon av eiendomsskatten.

16. Disposisjoner mot fond

Det er budsjettet bruk av disposisjonsfond med kr.238 000,- i planperioden til tiltak i Handlingsprogrammet. Det gjelder tiltak til opprydding av gamle eiendomssaker i 2015 og 2016, som pga forsinket oppstart blir forskjøvet ut i 2017 med resterende bevilgning.

Rådmannen anser det som svært viktig å være forsiktig med «sparepengene» mht de økonomiske utfordringene vi ser i årene som kommer, spesielt med tanke på det akkumulerte premieavviket. Rådmannen vil tilstrebe å tilføre «disposisjonsfond for premieavvik» så mye midler som mulig i årene som kommer, og ønsker derfor å holde bruken av de «frie» fondene på et minimumsnivå.

Bruk av disposisjonsfond er en finansiering av driftsutgifter som ikke har tilhørende kontantstrøm som innebærer en belastning for likviditeten i kommunen.

8.2.3 Felles avsetninger

For å håndtere usikre utgifter som gjelder alle driftsenhetene felles, settes det av midler sentralt til en del ordninger, disse vises i tabellen under.

	Opprinnelig budsjett 2016	2017	2018	2019	2020
Felles innt. og utg.	-359 671 000	-372 111 000	-372 472 000	-374 893 000	-374 487 000
Lønnsoppgjør	6 000 000	6 000 000	6 000 000	6 000 000	6 000 000 1
Amortisering premieavvik	8 900 000	9 800 000	10 800 000	11 800 000	12 800 000 2
Lærlinger	2 456 000	2 520 000	2 520 000	2 520 000	2 520 000 3
Handlingsprogram	3 800 000	6 913 000	6 575 000	5 175 000	4 215 000 4
Seniortiltak	0	0	0	0	0
Annet	-1 450 000	-1 450 000	-1 450 000	-1 450 000	-1 450 000 5
Valg	0	250 000	0	250 000	0 6
Avsetninger	19 706 000	24 033 000	24 445 000	24 295 000	24 085 000
Til fordeling	-339 965 000	-348 078 000	-348 027 000	-350 598 000	-350 402 000

Tabell 13: Avsetninger sentralt

Videre kommenteres den enkelte linje i tabellen over med referanse til punktet til høyre i tabellen.

1. Lønnsoppgjør

Avsetningen og vurderingen av den er omtalt tidligere under avsnitt 8.2.1 om forutsetninger.

2. Premieavvik pensjon

Netto premieavvik er i 2017-2020 beregnet ut fra estimert amortiseringskostnad på akkumulert premieavvik. De to siste budsjettårene har rådmannen gjort store kutt i driftsrammene for å gjøre driften uavhengig av denne inntekten, og innarbeide kostnaden i budsjettene. Kommunen skal nå, i teorien, få et overskudd tilsvarende premieavviksinntekten som kan avsettes til eget disposisjonsfond som er «øremerket» kommende kostnader. Kostnadene som er lagt til grunn er økende i perioden, men dette avhenger av hvilket premieavvik som vil påløpe i perioden.

3. Læringer

Det er budsjettet med 15 læringer i organisasjonen i hele perioden. Det er ikke funnet handlingsrom for å øke denne andelen i planperioden, men rådmannen vil tilstrebe å ta inn inntil 20 stk dersom mulighetene er der. Finansiering vil da rådmannen søke dersom dette blir en realitet.

4. Handlingsprogram

Avsetningen til tiltak i handlingsprogrammet er tidligere vist i Tabell 5 i avsnitt 8.1. Alle endringer i foreslåtte tiltak vil ha direkte innvirkning på enhetenes rammer ifht det som foreligger i rådmannens forslag.

5. Vertskommunetilskudd Asylmottak

Risør kommune mottar et tilskudd for å være vertskommune for det private asylmottaket i Risør. Tilskuddet er bygd opp av et fast beløp for mottaket i bunn, og en variabel ut fra hvor mange asylanter mottaket har kapasitet til. Kapasiteten startet på 130 og har trinnvis økt til 190 personer.

6. Valg

Det settes av penger sentralt til administrasjon av valg de årene dette skal gjennomføres. Midlene overføres til rådmannen som håndterer valget etter påløpte kostnader.

8.2.4 Oppsummert – til fordeling

Tabellen under viser total ramme til fordeling mellom driftsenhetene etter at både felles inntekter, felles utgifter og avsetninger er tatt hensyn til.

	Opprinnelig budsjett 2016	Prognose 2016	2017	2018	2019	2020
Felles innt. og utg.	-359 671 000	-360 727 000	-372 111 000	-372 472 000	-374 893 000	-374 487 000
Avsetninger	19 706 000	19 706 000	24 033 000	24 445 000	24 295 000	24 085 000
Til fordeling	-339 965 000	-341 021 000	-348 078 000	-348 027 000	-350 598 000	-350 402 000
Endring fra året før		-1 056 000	-8 113 000	51 000	-2 571 000	196 000

Tabell 14: Rammer til fordeling på enhetene

Som oversikten viser ser overgangen fra 2016 til 2017 positiv ut ved at kommunen har en god økning i disponible midler til å kompensere enhetene for pris og lønnsvekst inn i 2017 rammene. Dette skyldes at rådmannen de siste årene har gjort vesentlige grep knyttet til håndtering av premieavviksproblematikken som har gjort inngrep i disponible midler til enhetenes driftsrammer. Endringen i disponible totalrammer viser en svak positiv trend utover i perioden, spesielt når vi kommer ut i 2019 hvor kapitalkostnadene er ventet å reduseres noe som følge av endringer i låneporteføljen i 2018.

8.3 FORDELING AV RAMMER

8.3.1 Prinsipper for fordeling

For å ”konvertere” dagens budsjett til et budsjett i 2017 kroner, er alle poster i opprinnelig budsjett 2016 oppjustert med lønnsvekst, prisvekst eller deflatorjustert. Hvilken faktor som er brukt avhenger av type kostnad og konto.

Når dette er gjort for alle enheter, får vi frem et fremskrevet behov for driftsrammer i enhetene for å opprettholde dagens drift, som vist under.

Fordeling				
	2016	2017	%andel	Endring
Rådmannen	23 947 000	24 524 636	7,0 %	2,41 %
Støttefunksjoner	9 839 000	10 093 347	2,9 %	2,59 %
Habilitering	24 107 000	24 685 056	7,1 %	2,40 %
Omsorg	97 805 000	100 150 596	28,8 %	2,40 %
Kultur	9 825 000	10 007 080	2,9 %	1,85 %
Plan og byggesak	1 210 000	1 239 316	0,4 %	2,42 %
VAR	0	0	0,0 %	
Eiendom og tekniske tjenester	24 619 000	25 192 436	7,2 %	2,33 %
Barnehage og barneskole	94 033 000	96 287 789	27,7 %	2,40 %
Ungdomskole og VIRK	26 064 000	26 703 840	7,7 %	2,45 %
Helse & Sosial	28 516 000	29 191 527	8,4 %	2,37 %
SUM	339 967 000	348 078 000	100,0 %	2,39 %

Tabell 15: Fremskrevet rammebehov 2017

Tabellen viser at det totale behov fra alle enhetene for å opprettholde dagens drift er kr. 348,1 mill i 2017. Det samme behovet vil også ligge i resten av perioden i og med at hele økonomiplanen legges i 2017 kroner.

Tabellen viser også enhetens % - andel av den totale driftsrammen, som også er andelen som benyttes ved bruk av «ostehøvelkutt», og den % - vise veksten enheten behøver for å drifte på samme nivå som opprinnelig budsjettett i 2016.

8.3.2 Økonomiske utvikling i perioden

Dersom vi legger inn rammene til disposisjon som tidligere omtalt i avsnitt 8.2.4, får vi en oversikt som viser den økonomiske utviklingen for kommunen i perioden.

Fordeling 2017 - 2020					
	2016	2017	2018	2019	2020
Rådmannen	23 947 000	24 525 000	24 525 000	24 525 000	24 525 000
Støttefunksjoner	9 839 000	10 093 000	10 093 000	10 093 000	10 093 000
Habilitering	24 107 000	24 685 000	24 685 000	24 685 000	24 685 000
Omsorg	97 805 000	100 151 000	100 151 000	100 151 000	100 151 000
Kultur	9 825 000	10 007 000	10 007 000	10 007 000	10 007 000
Plan og byggesak	1 210 000	1 239 000	1 239 000	1 239 000	1 239 000
VAR	0	0	0	0	0
Eiendom og tekniske tjenester	24 619 000	25 192 000	25 192 000	25 192 000	25 192 000
Barnehage og barneskole	94 033 000	96 288 000	96 288 000	96 288 000	96 288 000
Ungdomskole og VIRK	26 064 000	26 704 000	26 704 000	26 704 000	26 704 000
Helse & Sosial	28 516 000	29 192 000	29 192 000	29 192 000	29 192 000
Felles	-359 671 000	-372 111 000	-372 472 000	-374 893 000	-374 487 000
Avsetninger	19 706 000	24 033 000	24 445 000	24 295 000	24 085 000
SUM	0	-2 000	49 000	-2 522 000	-2 326 000

2016 - kroner
2017 - kroner

Tabell 16: Fordeling av rammer

Vi ser at en videreføring av dagens drift, justert for pris- og lønnsvekst, samt tiltak fra Handlingsprogrammet kan videreføres innenfor de økonomiske rammene som er lagt til grunn på fellesområdet. Dette innebærer at rådmannen har handlingsrom for å kompensere enheten for pris og lønnsvekst, samt de prioriterte tiltakene fra Handlingsprogrammet uten å gjennomføre kutt opp mot det fremskrevne behovet.

8.3.3 Forslag til håndtering av mer- mindreforbruk på rammene utover i perioden.

Rammene for 2017 balanserer ut fra forutsetningene som ligger til grunn. Rådmannen vil foreslå at det marginale merforbruket som oppstår i 2018 fordeles jevnt utover enhetene (ostehøvelprinsippet) for å saldere dette året, og at mindreforbruket som kommer i 2019 fordeles tilbake til enhetene etter samme prinsipp.

Fordeling 2017 - 2020				
	2017	2018	2019	2020
Rådmannen	24 525 000	24 525 000	24 525 000	24 525 000
Støttefunksjoner	10 093 000	10 093 000	10 093 000	10 093 000
Habilitering	24 685 000	24 685 000	24 685 000	24 685 000
Omsorg	100 152 000	100 152 000	100 152 000	100 152 000
Kultur	10 007 000	10 007 000	10 007 000	10 007 000
Plan og byggesak	1 239 000	1 239 000	1 239 000	1 239 000
VAR	0	0	0	0
Eiendom og tekniske tjenester	25 192 000	25 192 000	25 192 000	25 192 000
Barnehage og barneskole	96 289 000	96 289 000	96 289 000	96 289 000
Ungdomskole og VIRK	26 704 000	26 704 000	26 704 000	26 704 000
Helse & sosial	29 192 000	29 192 000	29 192 000	29 192 000
Felles	-372 111 000	-372 472 000	-374 893 000	-374 487 000
Avsetninger	24 033 000	24 445 000	24 295 000	24 085 000
SUM	0	51 000	-2 520 000	-2 324 000

Tabell 17: Rammeavvik i perioden 2017-2020 etter at 2017 er balansert.

I tabellen er 2017 justert til balanse og man ser at det mangler kr.51.000 for å balansere 2018 rammene. Dette gjøres ved fordeling etter «ostehøvel-prinsipp»

Fordeling 2017 - 2020				
	2017	2018	2019	2020
Rådmannen	24 525 000	24 521 000	24 521 000	24 521 000
Støttefunksjoner	10 093 000	10 092 000	10 092 000	10 092 000
Habilitering	24 685 000	24 681 000	24 681 000	24 681 000
Omsorg	100 152 000	100 137 000	100 137 000	100 137 000
Kultur	10 007 000	10 006 000	10 006 000	10 006 000
Plan og byggesak	1 239 000	1 239 000	1 239 000	1 239 000
VAR	0	0	0	0
Eiendom og tekniske tjenester	25 192 000	25 188 000	25 188 000	25 188 000
Barnehage og barneskole	96 289 000	96 275 000	96 275 000	96 275 000
Ungdomskole og VIRK	26 704 000	26 700 000	26 700 000	26 700 000
Helse & sosial	29 192 000	29 188 000	29 188 000	29 188 000
Felles	-372 111 000	-372 472 000	-374 893 000	-374 893 000
Avsetninger	24 033 000	24 445 000	24 295 000	24 295 000
SUM	0	0	-2 571 000	-2 571 000

Etter saldering av 2018 vil rådmannen ha et mindreforbruk på rammene i 2019 på ca 2,57 mill som tilbakeføres til enhetenes driftsrammer fordelt etter samme prinsipp som tidligere.

Fordeling 2017 - 2020				
	2017	2018	2019	2020
Rådmannen	24 525 000	24 521 000	24 702 000	24 702 000
Støttefunksjoner	10 093 000	10 092 000	10 167 000	10 167 000
Habilitering	24 685 000	24 681 000	24 863 000	24 863 000
Omsorg	100 152 000	100 137 000	100 877 000	100 877 000
Kultur	10 007 000	10 006 000	10 080 000	10 080 000
Plan og byggesak	1 239 000	1 239 000	1 248 000	1 248 000
VAR	0	0	0	0
Eiendom og tekniske tjenester	25 192 000	25 188 000	25 374 000	25 374 000
Barnehage og barneskole	96 289 000	96 275 000	96 986 000	96 986 000
Ungdomskole og VIRK	26 704 000	26 700 000	26 897 000	26 897 000
Helse & sosial	29 192 000	29 188 000	29 404 000	29 404 000
Felles	-372 111 000	-372 472 000	-374 893 000	-374 487 000
Avsetninger	24 033 000	24 445 000	24 295 000	24 085 000
SUM	0	0	0	196 000

Etter at mindreforbruket i 2019 er lagt tilbake på rammene vil rådmannen ha et merforbruk på rammene for 2020 med kr.196.000 som igjen fordeles etter «ostehøvel-prinsippet», og alle periodene er da saldert.

8.3.4 Forslag til rammer for perioden

Rammene som vises i tabellen under er rådmannens forslag til økonomiplan for drifta i perioden 2017-2020.

Fordeling 2017 - 2020					
	2017-behov	2017	2018	2019	2020
Rådmannen	24 525 000	24 525 000	24 521 000	24 702 000	24 688 000
Støttefunksjoner	10 093 000	10 093 000	10 092 000	10 167 000	10 161 000
Habilitering	24 685 000	24 685 000	24 681 000	24 863 000	24 849 000
Omsorg	100 151 000	100 152 000	100 137 000	100 877 000	100 821 000
Kultur	10 007 000	10 007 000	10 006 000	10 080 000	10 074 000
Plan og byggesak	1 239 000	1 239 000	1 239 000	1 248 000	1 247 000
VAR	0	0	0	0	0
Eiendom og tekniske tjenester	25 192 000	25 192 000	25 188 000	25 374 000	25 360 000
Barnehage og barneskole	96 288 000	96 345 000	96 331 000	97 042 000	96 988 000
Ungdomskole og VIRK	26 704 000	26 704 000	26 700 000	26 897 000	26 882 000
Helse & Sosial	29 192 000	29 192 000	29 188 000	29 404 000	29 388 000
Felles		-372 111 000	-372 472 000	-374 893 000	-374 487 000
Særskilte satsninger		-56 000	-56 000	-56 000	-56 000
Avsetninger		24 033 000	24 445 000	24 295 000	24 085 000
SUM		0	0	0	0

Tabell 18: Forslag til driftsrammer i perioden 2017 - 2020

Behovskolonnen gir uttrykk for et estimert fremskrevet behov (i 2017 kroner) for å opprettholde driften som ble lagt til grunn i opprinnelig budsjett for 2016.

Rådmannen har da lagt grunnlag for rammene uten at det er tatt høyde for en drift med overskudd, som kunne gitt handlingsrom for fremtiden. Rådmannen har heller ikke gjort noen prioriteringer mellom enhetenes driftsrammer ut fra endringer som kan forventes som følge av demografiutviklingen.

Videre følger en oversikt over alle enhetenes rammer og rammeutvikling i perioden, samt kommentarer til vesentlige endringer i rammene.

8.4 OVERORDNET RAMMEUTVIKLING I PERIODEN

8.4.1 Rådmannen og rådmannens stab

Som tabellen viser, vil enheten få kompensert pris og lønnsvekst med kr. 578 000,- i budsjett for 2017 for å videreføre dagens drift.

Rådmannen	2016	2017-behov	2017	2018	2019	2020
Ramme	23 947 000	24 525 000	24 525 000	24 521 000	24 702 000	24 688 000
Endring fra året før			578 000	-4 000	181 000	-14 000

Tabell 19: Rammer Rådmannen – beløpet for 2016 er i 2016 kroner, og beløpene 2017-2020 er i 2017 kroner.

Fra 2017 vil tjenesten Designutvikling/Beyond Risør ligge i rådmannens ramme, overført fra Kulturenheten. Tjenesten føles i dag opp av Næringssjefen. Økonomiavdelingen vil fra 2017 ligge i rådmannens enhet og ramme, overført fra Støttefunksjoner.

8.4.2 Enhet for Støttefunksjoner

Som tabellen viser, vil enheten få kompensert pris og lønnsvekst med kr. 254 000,- i budsjett for 2017 for å videreføre dagens drift.

Støttefunksjoner	2016	2017-behov	2017	2018	2019	2020
Ramme	9 839 000	10 093 000	10 093 000	10 092 000	10 167 000	10 161 000
Endring fra året før			254 000	-1 000	75 000	-6 000

Tabell 20: Rammer Rådmannen – beløpet for 2016 er i 2016 kroner, og beløpene 2017-2020 er i 2017 kroner.

Fra 2017 vil Økonomiavdelingen overføres til Rådmannens stab, og følgelig trekkes ut av enhetens ramme i budsjettet.

8.4.3 Enhet for Habiliteringstjenester og Enslig mindreårige flyktninger

Som tabellen viser, vil enheten få kompensert pris og lønnsvekst med kr.578.000,- i budsjett for 2017 for å videreføre dagens drift.

Habilitering	2016	2017-behov	2017	2018	2019	2020
Ramme	24 107 000	24 685 000	24 685 000	24 681 000	24 863 000	24 849 000
Endring fra året før			578 000	-4 000	182 000	-14 000

Tabell 21: Rammer Rådmannen – beløpet for 2016 er i 2016 kroner, og beløpene 2017-2020 er i 2017 kroner.

Fra 2017 vil Enslige Mindreårige flyktninger trekkes ut av enhetens budsjettammer og overføres til den nye Enhet for Bosetting og Integrering.

8.4.4 Enhet for omsorg

Som tabellen viser, vil enheten få kompensert pris og lønnsvekst med kr.2.347.000,- i budsjett for 2017 for å videreføre dagens drift.

Omsorg	2016	2017-behov	2017	2018	2019	2020
Ramme	97 805 000	100 151 000	100 152 000	100 137 000	100 877 000	100 821 000
Endring fra året før			2 347 000	-15 000	740 000	-56 000
Særskilt fordelt satsningsområde			0	0	0	0
Ramme korrigert for satsninger			100 152 000	100 137 000	100 877 000	100 821 000

Tabell 22: Rammer Rådmannen – beløpet for 2016 er i 2016 kroner, og beløpene 2017-2020 er i 2017 kroner.

Regjeringen setter av 300 mill til styrket tilbud innenfor Rusområdet som vil bli særfordelt til enheten. Beløpets fordeling avklares ved fremleggelse av Statsbudsjettet og legges på enhetens rammer i budsjettprosessen.

De to tiltakene «Styrking av psykisk helse» og «Frisklivsatsning» er fra 2016 lagt inn i enhetens grunnramme med hhv 1,2 mill og 0,3 mill og følger videreført i enhetens drift.

Tiltakene «Kreftkoordinator» og «Legestilling ved Frydenborgsenteret» på hhv kr.0,24 mill og 0,6 mill ligger i handlingsprogrammet for 2017-2020 men innarbeides i enhetens grunnramme i 2016. Dette er ansettelse som foretas og er følgelig avhengig av at tiltaket står gjennom prosessen.

I 2016 budsjett fikk enheten styrket rammen med kr.0,33 mill til «økt grunnbemanning» for å ha midler til å sette inn ekstra ressurser i krevende perioder. Rådmannen har i Handlingsprogrammet lagt inn en ytterligere styrking av dette i 2017 med 0,4 mill for å ivareta en god bemanningssituasjon.

8.4.5 Enhet for kultur

Som tabellen viser, vil enheten få kompensert pris og lønnsvekst med kr. 182.000,- i budsjett for 2017 for å videreføre dagens drift.

Kultur	2016	2017-behov	2017	2018	2019	2020
Ramme	9 825 000	10 007 000	10 007 000	10 006 000	10 080 000	10 074 000
Endring fra året før			182 000	-1 000	74 000	-6 000

Tabell 23: Rammer Rådmannen – beløpet for 2016 er i 2016 kroner, og beløpene 2017-2020 er i 2017 kroner.

Fra 2017 vil tjenesten Designutvikling/Beyond Risør ligge i Rådmannens rammer og følges opp av Næringssjefen. Tjenestens rammer legges over i budsjettprosessen.

Historieboken som ble vedtatt tidligere, og påstartet i 2016, ligger inne i enhetens ramme med 0,6 mill pr år i perioden.

8.4.6 Enhet for plan og byggesak

Som tabellen viser, vil enheten få kompensert pris og lønnsvekst med kr. 29.000,- i budsjett for 2017 for å videreføre dagens drift.

Plan og byggesak	2016	2017-behov	2017	2018	2019	2020
Ramme	1 210 000	1 239 000	1 239 000	1 239 000	1 248 000	1 247 000
Endring fra året før			29 000	0	9 000	-1 000

Tabell 24: Rammer Rådmannen – beløpet for 2016 er i 2016 kroner, og beløpene 2017-2020 er i 2017 kroner.

Enheten vil i løpet av våren 2017 avslutte prosjektet «Opprydding gamle eiendomssaker» og får tilført kr.238.000 som finansieres fra disposisjonsfond.

8.4.7 Enhet for eiendom og tekniske tjenester

Som tabellen viser, vil enheten få kompensert pris og lønnsvekst med kr. 573.000,- i budsjett for 2017 for å videreføre dagens drift.

Eiendom og tekniske tjenester	2016	2017-behov	2017	2018	2019	2020
Ramme	24 619 000	25 192 000	25 192 000	25 188 000	25 374 000	25 360 000
Endring fra året før			573 000	-4 000	186 000	-14 000

Tabell 25: Rammer Rådmannen – beløpet for 2016 er i 2016 kroner, og beløpene 2017-2020 er i 2017 kroner.

2016 har vært et år med sterkt fokus på økt vedlikehold av kommunale bygg, og enheten har fått overført 0,5 mill fra tiltak i Handlingsprogrammet i 2016, samt Regjeringens «tiltaks pakke» på ca 1,44 mill. Videre har Bystyret satt av 1 mill til

eget disposisjonsfond for vedlikehold som kan disponeres etter kapasitet. Enheten er usikker på om den klarer å få gjennomført alt i 2016, og vil muligens måtte dra med seg midler over i 2017. Rådmannen har foreslått å styrke tiltaket i Handlingsprogrammet med 0,5 mill, til totalt 1 mill i enheten fra 2017 og en opptrapping til totalt 1,5 mill i 2019 og videre.

8.4.8 Enhet for barnehage, barneskole og PPT

Som tabellen viser, vil enheten få kompensert pris og lønnsvekst med kr.2.256.000,- i budsjett for 2017 for å videreføre dagens drift.

Barnehage og barneskole	2016	2017-behov	2017	2018	2019	2020
Ramme	94 033 000	96 288 000	96 289 000	96 275 000	96 986 000	96 932 000
Endring fra året før			2 256 000	-14 000	711 000	-54 000
Særskilt fordelt satsningsområde			56 000	56 000	56 000	56 000
Ny ramme		96 288 000	96 345 000	96 331 000	97 042 000	96 988 000

Tabell 26: Rammer Rådmannen – beløpet for 2016 er i 2016 kroner, og beløpene 2017-2020 er i 2017 kroner.

Enhet for barnehager får kr.56.000 ekstra overført i rammen som kompensasjon for Regjeringens satsning på økt tilbud om gratis kjernetid til 3 åringer i barnehage. Beløpet er beregnet helårseffekt av tiltaket som blir startet opp 1/8-2016.

Det vurderes fra Rådmannen om enheten skal splittes opp igjen for å skille barnehager og barneskoler for å unngå negativ innvirkning på barneskolenes rammer som følge av økte kostnader til tilskudd til private barnehager. Rådmannen vil jobbe med dette frem mot budsjettprosessen og eventuelt legge frem et forslag inn mot 2017 budsjett.

Enheten vil trolig bli «vertskap» for den nye Enhet for Bosetting og Integrering som innarbeides i rådmannens budsjetter fra 1/1-2017, og vil få tilført midler fra Habilitering, Helse & Sosial, og Ungdomsskole/VIRK ifm flytting av tjenesteområder.

8.4.9 Enhet for ungdomsskole og voksenopplæring

Som tabellen viser, vil enheten få kompensert pris og lønnsvekst med kr. 640.000,- i budsjett for 2017 for å videreføre dagens drift.

Ungdomsskole og VIRK	2016	2017-behov	2017	2018	2019	2020
Ramme	26 064 000	26 704 000	26 704 000	26 700 000	26 897 000	26 882 000
Endring fra året før			640 000	-4 000	197 000	-15 000

Tabell 27: Rammer Rådmannen – beløpet for 2016 er i 2016 kroner, og beløpene 2017-2020 er i 2017 kroner.

Fra 2017 vil voksenopplæringen (VIRK) trekkes ut av enhetens rammer og overføres til den nye Enhet for Bosetting og Integrering.

8.4.10 Enhet for Helse & Sosial

Som tabellen viser, vil enheten få kompensert pris og lønnsvekst med kr. 676.000,- i budsjett for 2017 for å videreføre dagens drift.

Helse & Sosial	2016	2017-behov	2017	2018	2019	2020
Ramme	28 516 000	29 192 000	29 192 000	29 188 000	29 404 000	29 388 000
Endring fra året før			676 000	-4 000	216 000	-16 000
Særskilt fordelt satsningsområde			0	0	0	0
Ramme korrigert for satsninger			29 192 000	29 188 000	29 404 000	29 388 000

Tabell 28: Rammer Rådmannen – beløpet for 2016 er i 2016 kroner, og beløpene 2017-2020 er i 2017 kroner.

NAV-flyktning vil bli overført til den nye Enhet for Bosetting og Integrering fra 2017.

Enheten vil bli «vertskap» for den nye satsningen på samordnede helsetjenester med ansvar for de nye kommunale legene og det nye «Helsesenteret» ifm Kragsgata 48 som planlegges startet opp i 2017/18.

9) Oppsummering og konklusjon

Handlingsprogrammet som legges frem for perioden 2017 til 2020 har mange gode tiltak som administrasjonen gjerne ønsker å få gjennomført, men satsningen på tiltakene har en økonomisk konsekvens som må dekkes av allerede trange driftsrammer. Risør kommune har en god budsjettkontroll i driftsenhetene, men de økonomiske forutsetningene på fellesområdene medfører at driften bør strammes inn for å tilnærme et bedre netto driftsresultat og en sunnere økonomi. Rådmannen ønsker derfor å legge frem en nøktern plan for årene som kommer.

Risør kommune har over mange år hatt store investeringsbudsjetter, og i 2013 ble det vedtatt en viktig handlingsregel for å ta bukt med gjeldsveksten. Rådmannen ser allikevel nødvendigheten av å foreta store investeringer i planperioden for å tilpasse kommunen for den forventede eldrebølgen vi ser i horisonten. I dette handlingsprogrammet er det tiltaket om samordnede helsetjenester som er fokuset, med etablering av helsesenter og bygging av nye omsorgsboliger i tilknytning til dette. Investeringene er vesentlige, men det anses at effekten også vil ha stor positiv betydning for driften fremover.

Rådmannen har også i denne planperioden måttet prioritere tøft for å tilpasse investeringsplanen til vedtatt handlingsregel. Flere ønskede tiltak har måtte vike eller forskyves i planperioden, men samtidig kan dette ha positiv effekt på gjennomføringskapasiteten i kommunen og kanskje bidra til at etterslepet reduseres underveis.

Når det gjelder driftsdelen av økonomiplanen, er rammene stramme som vanlig.

Ved utarbeidelse av fellesområdene, hvor grunnlaget for disponible midler til å drifte kommunens tjenesteområder ligger, har rådmannen fått et handlingsrom etter 2 år med relativt kraftige kutt som følge av håndteringen av premieavvikselementene. Grunnlaget som legges i vekst i skatt og rammetilskudd anses som gode, og rådmannen har i motsetning til tidligere år sett muligheten for å kunne etablere driftsrammer for enhetene som er kompensert fullt ut for pris og lønnsvekst. Dette har lagt til grunn ved prioritering av både driftstiltak og investeringstiltak i Handlingsprogrammet. Det ble opprinnelig spilt inn driftstiltak i handlingsprogrammet på ca 11 mill, hvor alle ble ansett som gode tiltak.

Rådmannen ønsket, i stedet for å kutte ca 4 mill på driftsrammene for å få implementert nye tiltak, å gi driftsenhetene en solid ramme i bunn, og heller redusere på tiltakene.

Enhetslederne vil komme tilbake i budsjettprosessen for 2017 med mer utfyllende kommentarer til driftsrammene som er fordelt i denne økonomiplanen, og tiltakene som vedtas i Handlingsprogrammet.

Handlingsprogrammet som legges frem vurderes til å være en nøktern plan, samtidig som det tas grep om viktige utfordringer som ligger foran oss på kort og lang sikt. Rådmannen legger til rette for videre utvikling med det overordnede målet om at «Vi skal vokse..», men uten at det går på bekostning av de gode tjenestene som leveres av enhetene i dag.

Med dette legger rådmannen frem et handlingsprogram for perioden 2017-2020 og en økonomiplan for samme periode som er i balanse.

DEL V:

VEDLEGG

Vedlegg 1: Status på tiltak i handlingsprogram for 2016-2019

Tiltak som er gjennomført/ventes gjennomført i 2016 eller tas videre i drift og derfor ikke er tatt med videre i handlingsprogram for 2017-2020 er merket med grønt.

Tiltak som videreføres/foreslås endret i handlingsprogram for 2017-2020 er merket med gult.

Tiltak som utgår fordi de ikke lenger er aktuelle eller ikke prioriteres i handlingsprogram for 2017-2020 er merket med rødt.

Tiltak/Utredning/Pådriver	Status per juni 2016	Ansvar
Kunnskap: Vi skal ha skoleresultater over landsgjennomsnittet		
Skolehelsetjeneste i videregående skole (T) - nytt	Videreføres	Helse
Psykisk helse, spe- og småbarn (T) - nytt	Videreføres	Helse
Flere barnehagelærere i kommunale barnehager (T) - nytt	Videreføres	BHG
Videreutdanning av lærere: KFK (Kompetanse for kvalitet) (T)	Videreføres	RÅD
Realfagsatsing i barnehager og skoler (T) - nytt	Videreføres	RÅD
IKT i barnehagene og skolene (T)	Videreføres	RÅD
Utredning av skolefritidsordningen (U) - nytt	Ventes gjennomført 2016	BS
Veiledning/mentorordning for nytilsatte og nyutdannede lærere og barnehagelærere (T)	Videreføres	RÅD
Kompetanseheving i kommunale barnehager (T)	Videreføres	BHG
Kunnskap: Vi skal utvikle talenter innen kunst, kultur og idrett		
Atelier/kunststipender (T) - nytt	Videreføres i drift	KUL
Galleri i Kunstparken (T) - nytt	Videreføres i drift	KUL
Oppgradering av idrettsanlegget på Kjempesteinsmyra (T)	Videreføres	ETT
MDE - Masterkurs i Design og Entreprenørskap (T) - nytt	Videreføres	RÅD
Studieforberedende utdanningsprogram kunst, design og arkitektur (T) - nytt	Videreføres	RÅD
Regional utvikling: Vi skal styrke det interkommunale samarbeidet		
Ny kommunestruktur (U)	Videreføres	RÅD
Felles barnevern (T)	Gjennomført	BVT
Interkommunal barnevernvakt (T) - nytt	Ventes gjennomført 2016	BVT
Mobil pleie (T)	Videreføres	OMS
Interkommunalt samarbeid om kart- og oppmålingstjenester (U)	Inkludert i annet tiltak	RÅD
Interkommunalt samarbeid innenfor lønnsområdet (U) - nytt	Inkludert i annet tiltak	RÅD

Tiltak/Utredning/Pådriver	Status per juni 2016	Ansvar
Regional utvikling: Vi skal delta aktivt i utvikling av regionen		
Ladestasjoner el-bil (U/T) - nytt	Videreføres	ETT
Energi og klimaplan (U)	Videreføres	ETT
Energimerking av bygg (T) - nytt	Ventes gjennomført 2016	ETT
Gatelys - utskifting av kvikksølvvarmaturer (T) - nytt	Ventes gjennomført 2016	ETT
Frisklivssentral (T)	Videreføres i drift	OMS
Plan for anlegg for folkehelse og fysisk aktivitet (U)	Ventes gjennomført 2016	ETT
FRISKUS (T) - nytt	Ikke lenger aktuelt	Helse
Psykisk helse barn og unge (T) - nytt	Inkludert i annet tiltak	Helse
Næringsplan (T)	Videreføres i drift	RÅD
Beyond Risør (T)	Videreføres i drift	RÅD
Videregående skole (P) - nytt	Videreføres	RÅD
Infrastrukturplan (U) - nytt	Videreføres	ETT
Oppgradering av kommunale veier (T)	Videreføres	ETT
FV 416 (P)	Videreføres	RÅD
Stamveinett - E18 parsell Vinterkjær (P)	Videreføres	RÅD
Attraktivitet: Vi skal være en kommune der flere flytter inn enn ut		
Risør Utvikling og Vekst (RUV) (T)	Videreføres	BYG
Kommunale utleieboliger (T)	Videreføres	RÅD
Hovedplan vann og avløp (T)	Videreføres	ETT
Styrke kapasitet innen VA (T) - nytt	Videreføres i drift	ETT
Overføring av kommunal eiendom (T) - nytt	Ventes gjennomført 2016	RÅD
Vedlikehold av kommunale bygg (U/T) - nytt	Videreføres	ETT
Vedlikeholdsplan for kommunale bygg (U) - nytt	Ventes gjennomført 2016	ETT
Nedgravning av renovasjonstanker i sentrum (U/T) - nytt	Videreføres	ETT
Utvidelse av Trollstua barnehage (T)	Videreføres	BHG
Båthavner - utskifting av flytebrygger (T) - nytt	Videreføres	ETT
Reguleringsplan Hasalen (T)	Videreføres	BYG
Utvidelse kirkegård og minnelund (T)	Videreføres	ETT
Gamle kommunale eiendomssaker (T)	Videreføres	BYG
Oppgradering av kartgrunnlag (T) - nytt	Videreføres	BYG
Kommunedelplan strandsone (T) - nytt	Videreføres	BYG
Landbruk i fokus (T)	Ventes gjennomført 2016	BYG
Verneplan, rullering (T) - nytt	Videreføres	BYG
Landbruksplan (U)	Videreføres	BYG
Kulturminnevernplan (T) - nytt	Videreføres	BYG
Nærmiljø-, trafikk sikkerhet og friluftsområder (T) - nytt	Videreføres	ETT
Omregulering næringsområdet Moland Øst (U)	Gjennomført	ETT
Ferdigstilling av Moland Øst (T) - nytt	Videreføres	ETT
Nytt næringsområde på Hestemyr (T) - nytt	Videreføres	ETT

Tiltak/Utredning/Pådriver	Status per juni 2016	Ansvar
Markedsføring av Risør kommune som arbeidsplass (T) - nytt	Videreføres i drift	RÅD
Buvikveien og fiskerihavn (T)	Videreføres	ETT
Biler og utstyr (T)	Videreføres	ETT
Verksted/brannstasjon (T)	Videreføres	ETT
Brann- og ledelys i kommunale bygg (T) - nytt	Videreføres	ETT
Aktivitet for økonomisk sosialhjelp (U/T) - nytt	Videreføres	NAV
Forsterkede boliger til bostedsløse (T)	Inkludert i annet tiltak	BKE
Styrket helsestasjon (T)	Videreføres	Helse
Samordning av helsetjenester (U)	Gjennomført	RÅD
Ombygging/tilpasning Orreveien (T) - Nytt	Videreføres	ETT
Heimen Sandnes (U) - nytt	Videreføres	HAB
Alternativt dagtilbud og avlastning (U/T)	Inkludert i annet tiltak	HAB
Boligtilbud uten heldøgns tilstedeværelse (U) - nytt	Videreføres	HAB
Omsorgsboliger (U) - nytt	Ventes gjennomført 2016	OMS
Kreftkoordinator (T) - nytt	Videreføres	OMS
Avinstitusjonalisering (U) - nytt	Inkludert i annet tiltak	OMS
Helseplan (U) - nytt	Videreføres	OMS
Etablering av kommunalt hjelpemiddellager (U/T)	Videreføres	OMS
Bemannings psykisk helse (T)	Videreføres i drift	OMS
Etablering av KØH tilbud (T)	Videreføres	OMS
Legestilling tilknyttet Frydenborgsenteret (T)	Inkludert i annet tiltak	OMS
Fremtidige legetjenester (U/T)	Inkludert i annet tiltak	RÅD
Velferdsteknologi/Medisinsk utstyr (T) - nytt	Videreføres	OMS
Infrastruktur velferdsteknologi (T) - nytt	Videreføres	HAB
Utbedring av uteområder ved demensavdelingen Frydenborgsenteret (T) - nytt	Videreføres	OMS
Inventar/hvitevarer Frydenborgsenteret (T) - nytt	Videreføres	OMS
Justeringer i organisering av arbeid med bosetting av flyktninger (T) - nytt	Ventes gjennomført 2016	NAV
Bosetting av flyktninger (T) - nytt	Videreføres	NAV
Bosetting av EM (T) - nytt	Videreføres	HAB
Oppfølging av beboere i Risør statlige mottak, helse (T) - nytt	Videreføres i drift	RÅD
Attraktivitet: Vi skal ha mer besøk		
Parkering i sentrum (T)	Videreføres	ETT
Bobilparkering på Tjenna (U/T)	Videreføres	ETT
Molo på Stangholmen (T)	Gjennomført	ETT
Utbedring av steinmoloen og Kanonbrygga på Holmen (U) - nytt	Videreføres	ETT
Kommunale kaier (T)	Videreføres	ETT
Steinmolo Strandgata (T)	Ikke prioritert	RÅD
Omlegging av turistinformasjonen (T)	Gjennomført	KUL

Tiltak/Utredning/Pådriver	Status per juni 2016	Ansvar
Det historiske Risør (T)	Videreføres i drift	KUL
Støtte til Kulturarrangement (U/T) - nytt	Videreføres i drift	KUL
Støtte til Risør Trebåtfestival (T) - nytt	Videreføres	KUL
Sagjeldet (U) - nytt	Ikke lenger aktuelt	RÅD
Oppgradering av Linpon (T) - nytt	Ventes gjennomført 2016	ETT
Organisasjons- og tjenesteutvikling		
Organisering av Kulturhuset (U/T) - nytt	Gjennomført	KUL
Styrking av ledelsen ved VIRK (T) - nytt	Gjennomført	VIRK
Analyse av kommunens tjenester (U)	Videreføres i drift	RÅD
Involvere interkommunalt barnevern i psykososialt kriseteam (T) - nytt	Videreføres i drift	RÅD
Rullering av planstrategi (U)	Ventes gjennomført i 2016	RÅD
Innarbeide premie-avvik i ramme-betingelsene (T)	Gjennomført	RÅD
Evalueringsplan av seniortiltak (U)	Gjennomført	STØ
Egenkapitalinnskudd KLP (T)	Videreføres	STØ
Kompetanseheving (T) - nytt	Videreføres	RÅD
Kriseledelsesplan (U)	Videreføres	ETT
Stedbunden vaktmester (U) - nytt	Avklart	ETT

Vedlegg 2: Plan for utskifting av biler og utstyr

Bil/maskintype	Årsmodell	Utskiftningsår	Beløp	Totalt pr år
Renault Kangoo Vare	2005	2017	350 000	
Isuzu pickup (leases i dag)	2014	2017	450 000	
VW Transporter	2014	2017	450 000	
Kantklipper	2010	2017	400 000	1 650 000
Klippeaggregat	2010	2018	110 000	
VW Transporter	2008	2018	350 000	
Høytrykkspyler	2013	2018	400 000	860 000
Wille (hjullaster)	2009	2019	1 800 000	1 800 000
Stor lastebil		2020	3 000 000	3 000 000

Vedlegg 3: Plan for utskifting ihht. hovedplan for vann og avløp

Tiltak	År	Investering uten mva.	Totalt pr år
Ny VA-trase fra Sandnes til Fie og Krabbesund	2017	RUV finansierer?	
Sanering Skauveien	2017	3 700 000	
Overbygg Vasshjulodden kl. p. stasjon inkl. røropplegg	2017	300 000	
Overbygg Plassen kl. p. stasjon inkl. røropplegg + automatikk	2017	300 000	
Pumpestasjon Stangholmen	2017	2 000 000	6 300 000
Utbedring avløp Søndeled flere steder	2018	150 000	
Sanering av 5 felleskummer	2018	600 000	
Sanering i Hasdalgata fra Livbeltefabrikken til Storgt	2018	4 000 000	4 750 000
Trykkøkningstasjon Vindvik	2019	800 000	
Bossvik VBA - oppgradering	2019	850 000	
Søndeled RA - rehabilitering	2019	600 000	2 250 000
Randvik RA - Rehabilitering	2020	1 000 000	
Sanering Konvallveien	2020	3 000 000	4 000 000

Utdrag fra vedtatt Hovedplan, med justeringer per juni 2016.

Tiltak som ikke er planlagt gjennomført i perioden er ikke med i oversikten.

Vedlegg 4: Plan for oppgradering av kommunale veier (grusveier)

Kriterier og valg for oppgradering av kommunale veier.

1. Belastning/trafikk tetthet
2. Veiens nåværende standard
3. Vedlikeholdskostnader

Veinavn	Nåværende standard	Belastning/trafikk tetthet	Utbedringer bærelag	Prioritering
Åmlandsveien	Grus/asfalt	5 husstander (fra Åsvikveien)	Skiftes	1
Hasdalen – Gjernes	Grus	6 husstander	Skiftes	2
Sørbøveien	Grus/asfalt	8 husstand	Skiftes	3
Auslandsveien	Grus	4 husstander	Delevis skiftes	4
Torbjørnsdalen	Grus	Gjennomgangsvei	Skiftes	5
Daleveien	God standard	3 husstander	Stabilt	6
Sjåvågveien	God standard	3 husstander	Stabilt	7
Hansemyrveien	Grus	5 husstander	Skiftes	8
Ormdalstranda	Grusvei/Delvis ny på 90 tallet.	4 husstander	Delevis skiftes	9
Kjødvika	Grus	5 husstander	Skiftes	10
Øyaveien videreføring	Grus	9 husstander 60 hytter	Skiftes	11

Vedlegg 5: Plan for vedlikehold av kommunale bygg

Pri	Område/Bygg/tiltak	Sum	2016	2017	2018	2019	2020	Restanse
	Administrasjonsbygg	1 970 000	350 000	0	0	0	0	1 620 000
	Kommunehuset							
	Vaskes og males	300 000						300 000
	Montere SD-anlegg for varmen i bygget	1 200 000						1 200 000
	Kirkegt. 1							
	Sjekk takstein og montere snøfangere	120 000						120 000
	Vaskes og males	350 000	350 000					
	Barnehager	615 000	0	0	0	0	0	615 000
	Fargeskrinet							
	Varmekabler i takrenner	85 000						85 000
	Reparere fluenetting ved gesimskassene	10 000						10 000
	Vaskes og males/ beises	250 000						250 000
	Trollstua							
	Vaskes og males	270 000						270 000
	Skolebygg	5 365 000	530 000	35 000	0	380 000	720 000	3 700 000
	Risør barneskole (inkl SFO-bygget)							
	Utbedring av råteskader og male rundt 2 vinduer	15 000		15 000				
	Utbedre råteskader på vegg mot Idrettsbygget	20 000		20 000				
	Gjerder - Ballbaner bak 4 og 5.	100 000					100 000	
	Rensing av ventilasjonsanlegget - Blokk 1	80 000					80 000	
	Søndeled barneskole							
	Overhale dørlåser guttegarderobe	5 000					5 000	
	Kortleser og magnetlås på 2 dører	25 000					25 000	
	Tette hull i vegg på scene	20 000					20 000	
	Hope barneskole							
	Dusjvegger - Gymsal	100 000						100 000
	Vaskes og males	380 000				380 000		
	Ny belysning - Gymsal	50 000						50 000
	Montere solavskjerming + nye vinduer - Personalrom/forming	240 000						240 000
	Oppussing av dusjer	150 000						150 000
	Nytt belegg - Kontorbygg.	90 000					90 000	
	Søppelskur - Bygge containerskjul	350 000						350 000
	Risør ungdomsskole							
	Vaskes og males	380 000					380 000	
	Utbedre råteskader og male - Blokk 10 over inngang.	20 000					20 000	
	Bytte vinduer	2 500 000						2 500 000
	Bytte til blå branndører - Blokk 9 og 10.	100 000						100 000
	Nytt låssystem og magnetkortlåser	210 000						210 000
	Motorbygget							
	Ny kledning og ekstra isolering	380 000	380 000					
	Maling	150 000	150 000					
	Institusjoner	3 960 000	150 000	185 000	0	1 005 000	500 000	2 120 000
	Frydenborgsentret							
	Bytte takvinduer - Avdeling 5	70 000				70 000		
	Vaskes og males	500 000					500 000	
	Utbedre/ skifte kjøkkeninnredninger	590 000						590 000
	Utvide automatisk styring av varmeanlegg	100 000						100 000
	Takkpapp må legges ny - Avdeling 5	500 000				500 000		

Pri	Område/Bygg/tiltak	Sum	2016	2017	2018	2019	2020	Restanse
	Montere dørtelefon for 8 brukere - Avdeling 5	20 000						20 000
	Fasaden kles - Avdeling 5 og kontorfløy	550 000						550 000
	Montere termostat varmekabel - Avdeling 5. Nedløpsrør.	60 000						60 000
	Skyvedør må skiftes pga. råte - Møterom 144/veranda.	30 000		30 000				
	Skifte vinduer pga.råte - Rom 5.104	30 000		30 000				
	Montere roterende varmegjenvinner - anlegg 1	50 000						50 000
	Montere roterende varmegjenvinner - anlegg 2	50 000						50 000
	Montere roterende varmegjenvinner - anlegg 3	50 000						50 000
	Montere roterende varmegjenvinner - anlegg 4	50 000						50 000
	Adgangskontroll	150 000	150 000					
	Murvegg. Vaskes og males	25 000						25 000
	Trapp og veranda. Vaskes og males	15 000						15 000
	Automatisere varmeanlegg	120 000						120 000
	Div utelysstolper må skiftes	100 000						100 000
	Monter trapp for rømningsvei - Atrium.	60 000						60 000
	Avdeling 5. Bytte heis styring med tablåer og hydraulisk tank	250 000				250 000		
	Avdeling 5. Tette for vann inn i heissjakt	125 000				125 000		
	Avdeling 8. Rep av ventilasjonsanlegg	60 000				60 000		
	Avdeling 9. Lekkasje på verandaen	125 000		125 000				
	Avdeling 8. Rep av ventilasjonsanlegg	20 000						20 000
	Avdeling 5 - 9. Montere gjerde	60 000						60 000
	Montere kjølemaskin og fancoil	85 000						85 000
	Anneks. Montere vannmåler til SD-anlegget	15 000						15 000
	Søppelskur- Bygges om for å kunne vaske containere	50 000						50 000
	Sanering av slamavskiller	50 000						50 000
	Utleieboliger	3 255 000	350 000	0	1 000 000	0	0	1 905 000
	Dueveien 12 A							
	Oppgradering bad, kjøkken m.v.	300 000						300 000
	Dueveien 12 D							
	Oppgradering bad, kjøkken m.v.	300 000						300 000
	Tyriveien 15							
	Oppgradering av leiligheter	350 000						350 000
	Skifte dører og vinduer og sjekke tak	170 000						170 000
	Vaskes og males	170 000						170 000
	Sandnes Ressurscenter							
	Hovedhuset. Vaskes, males	350 000	350 000					
	Parkeringsplass hus 6. Merkes opp	25 000						25 000
	Heimen. Vaskes, males og legge nytt tak	1 000 000			1 000 000			
	Rekkehus. Flekk males	100 000						100 000
	Båthuset. Bytte noe kledning	60 000						60 000
	Senke fortauet	30 000						30 000
	Låven. Vaskes og males	150 000						150 000
	Søppelskur. Sette opp skur til søppeldunker	250 000						250 000
	Næringsbygg	1 260 000	0	170 000	0	30 000	0	1 060 000
	Rådhuset							
	Sjekke belistninger rundt vinduene	15 000				15 000		
	Bestille prizmer til lysekroner	15 000				15 000		
	Vaske og male slitte flater - innv.	300 000						300 000
	Takstein og takrenner	125 000						125 000
	Kragstgt. 48 B - helsehuset							
	Skifte vindusbord ved heissjakt	15 000						15 000

Pri	Område/Bygg/tiltak	Sum	2016	2017	2018	2019	2020	Restanse
	Rep av tak	60 000						60 000
	Vaskes og males	250 000						250 000
	Reparere sprekker i mur	60 000						60 000
	Strandgt. 10 - Tollboden (politistasjonen)							
	Rep av tak	60 000						60 000
	Styring av varmekabler må skiftes	10 000						10 000
	Skifte nødlis	120 000						120 000
	Vaskes og males	170 000		170 000				
	Oppgradering av hovedtavle	60 000						60 000
	Idrettsbygg	1 430 000	0	85 000	0	0	0	1 345 000
	Idrettsbygget (hele bygget er under vurdering)							
	Henge opp rør	10 000		10 000				
	Renovere bassenget og vegger og gulv	15 000		15 000				
	Renovere dusjene - skillevegger	100 000						100 000
	Ventilasjon (mugg - tett luft)	60 000		60 000				
	Vinduer males	50 000						50 000
	Montere varmeveksler for vann inn i ventilasjonen	20 000						20 000
	Bytte styring til sentralvarmeanlegg	25 000						25 000
	Fjerne blindsoner	50 000						50 000
	Vaskes og males	200 000						200 000
	Bytte avløpsrør som går i veggene	0						
	Bytte elektrokjelen	140 000						140 000
	Bytte varmtvannstank	150 000						150 000
	Bytte sand i sandfilterne med sand eller glass	160 000						160 000
	Bytte himmling	170 000						170 000
	Idrettshallen							
	2 nye heisvegger	160 000						160 000
	Nye inngangsdører/ rømningsdører	120 000						120 000
	Kulturbygg	860 000	0	0	0	0	250 000	610 000
	Kunstparken							
	Løftesystem i 2 etg. for keramikk	200 000						200 000
	Bytte sikringstavle i fm keramikksovnene	60 000						60 000
	Flytte bomberomdørene	60 000						60 000
	Risør museum							
	Bytte takstein og undertak	90 000						90 000
	Vaskes og males	200 000						200 000
	Skansen							
	Vaske og male hele bygningen utvendig	250 000					250 000	
	Alderssenteret Tjenna inkl. Sykehusgata 7 og 9	2 700 000	1 050 000	540 000	0	40 000	0	1 070 000
	Carstensensgt 23 & 25 vaskes og males	550 000	550 000					
	Carstensensgt. 25. Bytte takrenner mot Fredsparken	40 000				40 000		
	Sykehusgata 7. Bytte takstein	500 000	500 000					
	Sykehusgata 9. Vinduene restaureres	250 000		250 000				
	Sykehusgata 9. Vaskes og males	170 000		170 000				
	Sykehusgata 9. Skifte kledning	120 000		120 000				
	Carstensengata 23. Bytte kjøkkene i alle leilighetene	200 000						200 000
	Sykehusgata 7. Bytte noe kledning	80 000						80 000

<i>Pri</i>	<i>Område/Bygg/tiltak</i>	<i>Sum</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>Restanse</i>
	Sykehusgata 7. Vaskes og males	600 000						600 000
	Sykehusgata 7. Byttes vinduer	120 000						120 000
	Sykehusgata 7. Male rekkverk	5 000						5 000
	Sykehusgata 7. Bytte vindu	15 000						15 000
	Sykehusgata 7-9. Terrassegulv vaskes, skrapes og males	50 000						50 000
	Total sum for prioriterte tiltak	21 415 000	2 430 000	1 015 000	1 000 000	1 455 000	1 470 000	14 045 000

Tiltak merket med gult kan alternativt tas som investering

Vedlegg 6: Forvaltningsplan for friluftslivsområdene i skjærgården i Aust-Agder

Prioritering av tiltak i statlig sikra friluftsområder i Risør kommune 2017-2020

Pri	Område	Tiltak	Kostnad
1	Urheia	Videreutvikle badeplassen	20 000
2	Linpon	Grill	50 000
3	Saltbuholmen	Grill	50 000
4	Karolina	Etablere badeflåte i betong	50 000
5	Skjærgården	Plassere fortøyningsringer	10 000
6	Randvik	Merking av rundløype på Randviktangen og sti langs sjøen mot Flisvika/Risør sentrum	40 000
7	Urheia	Rydding og sammenlenking av tidligere stier	30 000
8	Urheia	Flere parkeringsplasser	10 000
9	Store Vardøya	Rydde sti fra Perleporten til Gjøhavn	30 000
10	Store Vardøya	Rydde sti fra Perleporten til Østre Breibukt	30 000
11	Store Vardøya	Rydde sti fra Perleporten til Vestre Breibukt	45 000
12	Store Vardøya	Rydde vegetasjon, bakland badebukt- Perleporten	35 000
13	Saltbuholmen	Rydding av vegetasjon ved badeplass- oppholdsareal/ bakland	72 000
14	Risøya	Rydding av vegetasjon og grusing av veien fra brygga hvor Øisang legger til ved Lille Danmark	18 000
15	Risøya	Rydding av vegetasjon - vestvendt strand ved Lille Danmark	18 000
16	Finnøya	Benker på Finnøypynten	5 000
17	Urheia	Utbedre stier, lette tilkomst for funksjonshemmede	50 000

Planen finnes i sin helhet på Aust-Agder fylkeskommunes hjemmeside:

<http://www.austagderfk.no/tjenester-og-fagfelt/naturforvaltning-og-friluftsliv/forvaltningsplan-for-friluftslivsomradene-i-skjargarden/>

Vedlegg 7: Plan for utbedring av kommunale kaier

Kai	År	Inv. inkl. mva	Totalt pr år
Hasalen	2017	2 800 000	Avsatt på separat tiltak Fiskerihavn
Dampskipsbrygga etappe 1	2018	Utsettes	
Dampskipsbrygga etappe 2	2018	Utsettes	0
Strandgata brygge etappe 1	2019	500 000	
Strandgata brygge etappe 2	2019	50 000	
Strandgata brygge etappe 3	2019	250 000	800 000
Solsiden brygge 2	2020	150 000	
Buvikveien brygge 2	2020	150 000	300 000

Rehabilitering av Dampskipsbrygga og molo/kanonbrygga på Holmen er forskjøvet til neste planperiode. Om nødvendig kommer rådmannen tilbake til disse tiltakene i egen sak.

Vedlegg 8: Plan for utskifting av kommunale flytebrygger

Brygge	År	Inv. inkl. mva	Totalt pr år
Solsiden - Pir 1 "Kystlaget"	2017	500 000	
Solsiden - Pir 2	2017	500 000	1 000 000
Solsiden - Pir 3	2018	750 000	750 000
Solsiden - Pir 4	2019	750 000	750 000
Solsiden - Pir 5	2020	800 000	800 000
Solsiden - Pir 6	Fra 2021	800 000	
Solsiden - Pir 7		900 000	
Solsiden - Pir 8		900 000	2 600 000

Vedlegg 9: Plan for innfasing av ladepunkter for elbil

Blå er for egen bilpark, orange er for avgiftsbelagte plasser i sentrum, grønn er for parkering ved offentlige bygg. Det skal kreves avgift for lading på avgiftsbelagte plasser og ved offentlige bygg. Ladestasjonen skal tilrettelegges for gebyr og/eller tilgangskontroll.

Etablering av ladepunkter		teknisk/felles	omsorg	HAB	Skole	Risørhuset	Tjenna	Hasdalsgata	Kommunehuset	Frydenborg Sirløve	Risør barne- og ungdomsskole	Søndeled barneskole	Fargeskrinet	Virk	Ørreveien	Sandnes ressurssenter	sum
antall punkter		12	28	7	1	3	8	3	6	6	6	2	1	1	1	1	
eksisterende			1			1	1		2								
2016	10	200 000					kr 200 000		100 000								kr 500 000
2017	30		300 000	350 000	50 000	150 000				300 000	300 000					50 000	kr 1 500 000
2018	22	200 000	600 000					150 000					50 000	50 000	50 000		kr 1 100 000
2019	24	200 000	500 000				200 000		200 000			100 000					kr 1 200 000
2020	0																kr -
2021	0																kr -
2022	0																kr -
2023	0																kr -
2024	0																kr -
2025	0																kr -
46 %	86																
50000		600 000	1 400 000	350 000	50 000	150 000	400 000	150 000	300 000	300 000	300 000	100 000	50 000	50 000	50 000	50 000	kr 4 300 000
		12	28	7	1	3	8	3	6	6	6	2	1	1	1	1	